

Dit is "Toestanden" van
25 november 1988
1ste jaargang nr. 11
U vindt ons in de kiosk en
betere boekhandel
voor 50F
Abonnementsvoorwaarden
vind je op blz. 14,
de inhoud op de achterkant
Ons afgiftekantoor is
Brussel X

Toestanden

Zoals "De aalster van
Foucault" - Eco's jongste
roman - zo singert dit blad
tussen politiek en cultuur.
We besteden in dit
nummer niet alleen
aandacht aan Openbare
Diensten en Palestijnen,
maar ook aan Meeuwen,
Maandagen, Russisch theater
en Suske en Wiske.

SLINGEREND ECO-LOGISCH WEEKBLAD

Een gesprek met schrijver Pierre Mertens

Voor of tegen literaire prijzen?

Ieder jaar in de herfst heerst er grote zenuwachtigheid in het intellectuele wereldje van het Parijse Quartier Latin. Gedurende de tweede helft van november delen de jury's van de *Goncourt*, de *Renaudot*, de *Fémina*, de *Médicis* en de *Interallié* de respectieve Franse literaire prijzen uit. Dat gaat gewoonlijk gepaard met heel wat contestatie. Parijs bezit daarvan trouwens het monopolie niet. Ook Vlaamse en Nederlandse jury's hebben steeds met kritiek af te rekenen. Heel vaak komt die uit de richting van auteurs of uitgeverijen die naast de prijzen vielen. Daarom waren we benieuwd naar de van een "winnaar". Vorig jaar won de Brusselse schrijver Pierre Mertens de gegeerde *Prix Médicis* voor zijn roman *Les éblouissements*, over het leven van de Duitse schrijver Gottfried Benn. We vroegen eerst naar zijn ervaring met die prijs. "Zo'n prijs biedt geweldige mogelijkheden: mijn roman *Les bons offices*, haalde een oplage tussen de 15 en de 18.000 exemplaren. Voor *Les éblouissements* moet dat op dit ogenblik tussen de 75 en de 80.000 schommelen. Daarbij komen nog een pocket-versie, een uitgave door de boekenclub *France Loisirs* en een reeks vertalingen. In de lente van volgend jaar verschijnt het boek in het Nederlands, vertaald door Ernst Van Altena. Vanmorgen kreeg ik een brief van hem met zijn voorstel voor de moeilijk te vertalen titel: *Begoochelingen*. Een prijs trekt niet alleen de aandacht op een boek, maar ook op een schrijver. Dat geeft dan aanleiding tot de heruitgave van vroeger werk. Het leven van een boek in de boekhandel telt gemiddeld drie maanden. Aan *Les éblouissements* heb ik drie jaar van mijn leven besteed. Alleen dankzij de *Médicis* heb ik uit dit boek gehaald wat ik erin in-

OM LITERAIRE PRIJZEN TE WINNEN
MOET JE KUNNEN SCHRIJVEN...

vesteerde." Pierre Mertens is duidelijk enthousiast over de prijzen. We wilden hem toch even confronteren met een aantal kritieken. In 1981 publiceerden de twee journalisten Hervé Hamon en Patrick Rotman hun ophefmakend boek *Les intellocrates*, een enquête over de zeden en gewoonten van de intellectuelen aan de macht in het Quartier Latin. Daarin onderzochten zij het systeem van de literaire prijzen voor de periode 1970-1980 en komen tot enkele pikante conclusies:

- 1) Om in Parijs een prijs te bemachtigen moet je uitgever behoren tot de "bende van drie": *Gallimard*, *Grasset* en *Le Seuil*. Alhoewel zij slechts 25% van alle Franse romans publiceren, slepen zij toch 56% van de literaire prijzen in de wacht.
- 2) Verklaring daarvoor: de jury's van de vijf grote prijzen zijn gemiddeld voor 70% samengesteld uit afgevaardigden van genoemde drie uitgeverijen.
- 3) Zonder concrete cijfers, maar op basis van een aantal concrete gevallen, zijn Hamon en Rotman van oordeel dat de "bende van drie" een minderheid van de juryleden gewoon omkoopt.

In de eerbiedwaardige *Le Monde* schreef Jacqueline Piatier ooit dat de literaire prijzen dienen afgeschaft te worden, want "het is hem om het geld te doen en dat

corrumpeert onze literaire zeden. Het gaat hier nog veel te weinig om literatuur en veel te veel om commerciële doeleinden". Ter informatie: een boek dat de *Goncourt* wint, haalt een gemiddelde oplage van 300.000 exemplaren. Met de *Fémina* overschrijdt men de 100.000. De *Renaudot* en de *Interallié* zijn goed voor meer dan 50.000 stuks. Hiermee zijn hoge bedragen gemoeid. Vandaar het weinig fraaie en vooral weinig literaire elleboegwerk in het Quartier Latin.

Pierre Mertens kent die kritieken, maar blijft bij zijn standpunt: *Gallimard*, *Grasset* en *Du Seuil* veroveren de meeste prijzen omdat zij de grootste uitgever van romans zijn. Zij trekken de beste schrijvers aan. Als je de lijst van alle *Goncourts* sinds 1903 overloopt, dan vind je daarin zowel argumenten tegen als voor het prijzensysteem. In 1922 ging de prijs aan de neuzen van Martin du Gard, Genevoix, Kessel en Morand voorbij. Een zekere Bertrand kreeg hem. Over die laatste spreekt niemand meer, over de eerste vier wel. Een jury kan zich vergissen. Aan de andere kant ging de *Goncourt* naar Proust, Merle, Malraux, Gracq, de Beauvoir, Swarz-Bart, Mandiargues, Vailland en Tournier. Zeker geen vergissingen van de jury. Dit jaar waren de grote prijzen voor Erik Orsenna (schitterend), René Depesstre (sympathiek), Alexandre Jardin (ronduit slecht), Amos Oz (heel interessant), Christiane Rochefort (sterk) en Thomas Bernhard (geniaal). Dat is toch een palmares die er mag zijn. Alleen al door de bekroning van Bernhard is dit een argument voor het prijzensysteem. De polemiek over de literaire prijzen is zeker niet ten einde. Voorlopige conclusie: de verliezers zijn ertegen, de winnaars ervoor?

Jan Van Kerkhoven

Standpunt

Het begrip 'tijdgeest' is oorspronkelijk een Duitse uitvinding (Zeitgeist). En al vinden bepaalde sociologen het een moeilijk hanteerbaar concept, toch kan men er niet onderuit de tekens van onze tijd zo juist mogelijk te interpreteren. De scheldtirade van de Osservatore Romano tegen Umberto Eco's jongste roman (zie verder in dit nummer) en de drijverijen van katholieke integristen tegen bepaalde films wijzen op een neurotische vlucht in autoritarisme, destructivisme en conformisme en op een afwijzing van mondigheid en individuatie. De versplintering van het wereldbeeld leidt er blijkbaar toe dat de hedendaagse mens weer aansluiting zoekt bij een cultuur die hem in zijn vooroordelen bevestigt, eerder dan dat ze hem ervan bevrijdt. De onbeduidendheid en de toenemende onmacht van het individu doen hem weer in het spoor lopen van archaische denkpijles die vaak de voedingsbodem zijn van het fascisme. Deze terugval in integriste, fundamentalisme, traditionalisme wat de godsdienst betreft, van nationalisme in de politiek en van een stupiede vorm van etno-

Conformisme

centrisme binnen de linkerzijde (om slechts die voorbeelden te noemen) duiden op een latente angst voor de vrijheid óf op een verregaande vorm van onverschilligheid ten opzichte van een aantal universele waarden die men ten koste van heel wat bloed, zweet en tranen heeft weten te veroveren. Tekenend is verder ook dat het steeds de cultuur is die op de korrel wordt genomen en zelden het economische stelsel, terwijl het toch juist de cultuur is die soms nog het enige vrije moment uitmaakt van onze beschaving. Zou de Poolse paus dus voor één keer eens de mechanismen aanklagen die Eco's nieuwe roman tot een cultboek zullen maken, met andere woorden hoe nefaste marktmechanismen de industrialisering van de cultuur mogelijk maken, dan zou-

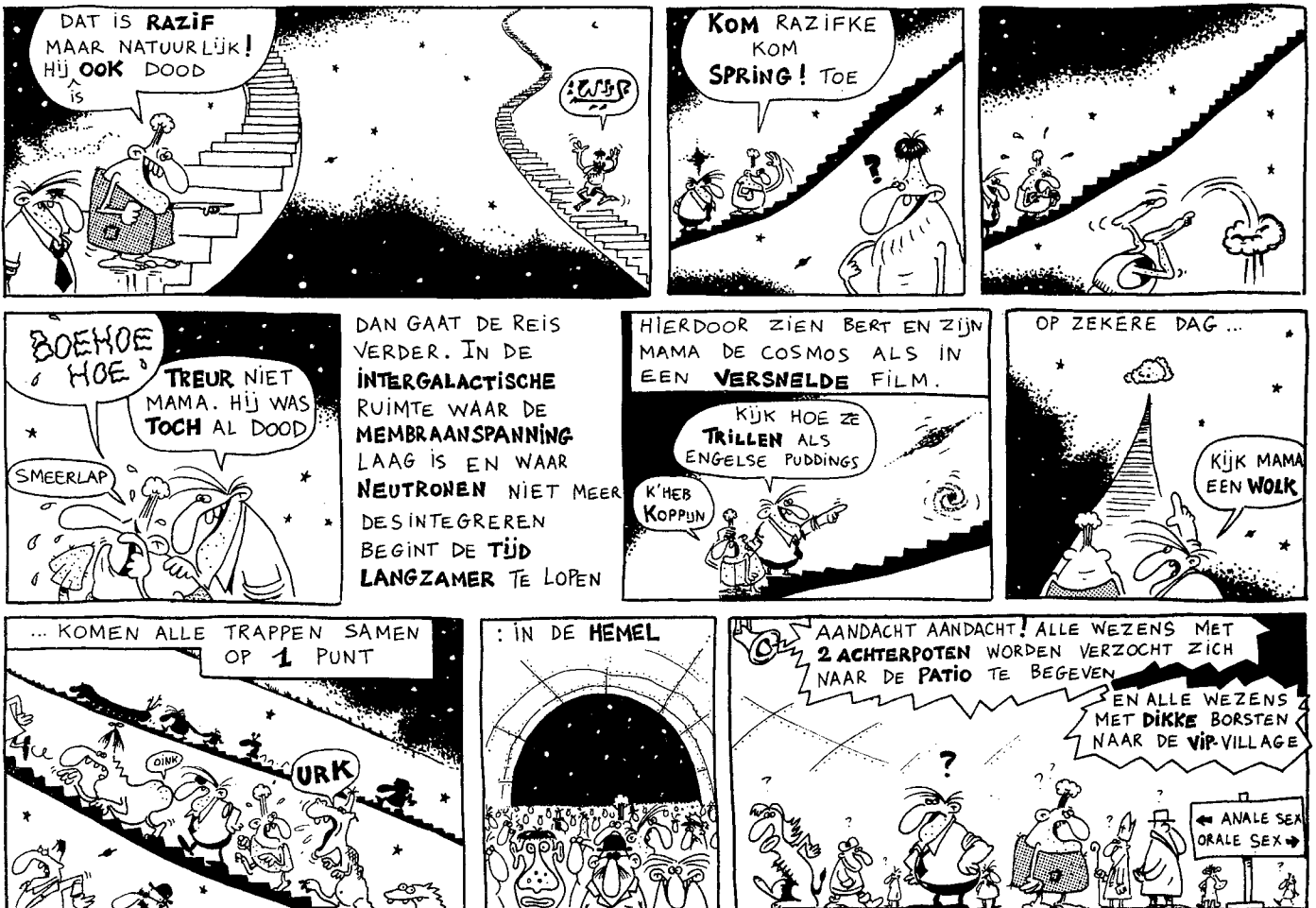
den we deze luciede statements graag billijken.

De industriële beschaving en de daaruit resulterende cultuur maken ons allen tot verwisselbare conformisten en dat euvel verspreidt zich als een alles doordringend gif, ook bij progressieven en vrijzinnigen, die zich vaak gedragen als omgekeerde katholieken. De zinnen en de zintuigen van de vrijzinnige mens zijn helaas niet veel vrijer dan die van de doorsnee katholiek en meestal is hij een even lullige fatsoensrakker en conformist als zijn broeders in het geloof. Het door velen als archaisch bestempelde marxistische uitgangspunt dat de economie in laatste instantie het bewustzijn bepaalt, wordt door katholiek én vrijzinnige bewaardheid: de crisis heeft hen beiden tot bange, weinig tot voluntarisme neigende angsthazen gemaakt voor wie conformisme en fatsoen hoog aangeschreven staan. Voor de ene is Eco een gruwel, voor de andere is hij heilig: conformisme aan de beide kanten. En zo beweegt de slinger van Foucault niet meer, maar staat hij bewegingloos in het centrum.

Wim Van Rooy

in het hemelrijk

door QUIRIT

wordt vervolgd

DE WEEK

Door de algemene koppeling van de Belgische lonen aan de index van de kleinhandelsprijzen zijn de sociale verhoudingen in dit land over het algemeen stabiel dan in andere landen. Men kan stellen dat deze indexering in periodes van economische stagnatie de nefaste gevolgen voor loontrekkenden afremt, terwijl onze lonen in periodes van economische expansie minder snel toenemen dan in landen waar geen automatische indexering bestaat.

De herwaardering van 1974

De lonen in België nemen dus trager toe in economische groeiperiodes. De lonen in de openbare sector nemen ook trager toe dan in de privé-sector. Deze achterstand van de openbare sector houdt verband met de natuur van de openbare sector zelf. Het zijn relatief weinig openbare diensten die winst kunnen genereren, omdat de winstgevende sectoren van onze economie meestal zijn voorbehouden aan de privé. De werknemers in de openbare sector hebben dus weinig economische macht om hun lonen omhoog te drukken. Daarenboven is de openbare sector zeer groot, met uniforme weddeschalen die afgeleid zijn van bepaalde nationale richtinggevendende barema's. Actie op het niveau van een enkele dienst heeft weinig zin, omdat de basisbarema's nationaal vastliggen. Naast deze objectieve remmen op de loonontwikkeling in de openbare diensten spelen ook subjectieve factoren een gelijkaardige rol. De negentiende-eeuwse ambtenaar beschouwde zichzelf als een lid van een elite, die weinig met het "werkvolk" te maken had. Een loopbaan als agent in openbare dienst betekende bestaanszekerheid, regelmatige bevorderingen en een vastgelegd pensioen. Het syndicalisme deed dan ook vrij laat zijn intrede in deze kringen. De syndicale macht van deze bonden is in wezen een naoorlogs verschijnsel, sterk verbonden met de grote uitbreiding van de overheidsdiensten die kenmerkend is voor de moderne Europese staat. De expansieve groei van de openbare sector heeft daarenboven veel en zeer verschillende diensten bij mekaar gebracht, van de spoorwegen tot het weermantje.

In het licht van deze factoren is het niet verwonderlijk dat de laatste loonsverhoging in de openbare diensten van 1974

CAO openbare diensten

De periodieke strijd om de achterstand in te halen

Deze week begint het gemeenschappelijk vakbondsfront van de christelijke en socialistische overheidsvakbonden met een reeks provinciale betogingen die op 7 december moet uitlopen op een nationale betoging in Brussel. De actie is bedoeld om de eisen van de bonden voor een "echte" collectieve arbeidsovereenkomst te ondersteunen.

dateert, een jaar dat het einde van de naoorlogse economische expansie betekende en het begin van de lange recessie. De herwaardering van 1974 moest de lonen in de openbare sector optrekken tot het niveau van de privé-sector. In feite bleven ze daar iets onder. Dit traditioneel verschil wordt meestal aanvaard omdat het pensioen in de openbare diensten hoger ligt dan in de privé. Na 1974 had België relatief méér werknemers in de openbare sector dan de buurlanden, maar de Belgische lonen waren ook lager dan in de Duitse, Franse of Nederlandse overheidsdiensten.

Recessie

De lange recessie heeft een opeenvolging van regeringen opgeleverd die hun bezuinigingspolitiek in de eerste plaats in de openbare sector toepasten. Dit werd gemakkelijk door het feit dat de werkloosheid in de privé-sector het meest zichtbare resultaat van de recessie was terwijl de werknemers in openbare dienst in principe een vaste baan hadden. Zo konden men handig gebruik maken van het begrip "solidariteit" om verschillende besnoeiingen te introduceren.

Naarmate de recessie vorderde, is de overheid er toch in geslaagd de tewerkstelling in de openbare diensten terug te schroeven door middel van de aanwervingsstop. Wie wegging, om welke reden dan ook, werd gewoonweg niet ver-

vangen. Zo gingen er, tussen 1986 en 1987 op 12 maanden tijd 8.648 arbeidsplaatsen (meer dan 1% van het totaal) in openbare dienst verloren. Tegelijkertijd kregen de wedden ook een klap. Een solidariteitsbijdrage van $\pm 2\%$ moest "de tewerkstelling bevorderen". Indexaanpassingen werden uitgesteld of botweg overgeslagen. Ook de eenmalige overschakeling van de uitbetaling in het begin van de maand naar een stelsel op basis van het einde van de maand heeft in dat jaar de lonen een deuk gegeven.

Achterstand

Alles bij mekaar genomen hebben de werknemers in openbare dienst opnieuw een flinke achterstand opgelopen, zowel ten overstaan van de privé-sector als ten overstaan van de openbare diensten in het buitenland. In 1982 bedroeg het gemiddelde nettoloon in de Belgische overheidsdiensten 37.400F per maand. In Duitsland was het gemiddelde op dat moment 47.250F, in Frankrijk 41.100F, en in Nederland 52.250F (cijfers van de studiedienst van de CVP). In 1974 bedroeg het gemiddelde loon in openbare dienst 4,68% minder dan in de privé. In 1980 was dat verschil al opgelopen tot 15,7% en in 1986 tot meer dan 20% (cijfers van de RSZ). Het verschil is eigenlijk nog groter wanneer het vakantiegeld en de eindejaarspremies (bedienden) erbij worden gerekend, want beide zijn beduidend hoger in de privé sector dan in de openbare diensten.

Terwijl hun financiële toestand alsmaar verslechterde, hebben de werknemers in openbare dienst ook harder moeten werken. De vermindering van het aantal personeelsleden heeft uiteraard geleid tot een grotere werklast voor wie overbleef. Daarenboven werd een van de loonsverminderingen door de regering ingevoerd met het argument dat ze voor nieuwe tewerkstelling zou dienen. Dit is nooit gebeurd en de onderhandelingen daarover werden door de regering op de lange baan geschoven.

In die omstandigheden lijken de verschillende spontane acties die reeds plaatsvonden, de geplande provinciale en nationale acties van de twee grote vakbonden erop te wijzen dat er inderdaad een belangrijke confrontatie op til is.

Frank Winter

België besteedt 350 miljard aan gezondheidszorg of 35.000F per Belg en per jaar. Dat is meer dan wat die statistisch gemiddelde Belg aan kledij of aan zijn auto uitgeeft. Het verschil is dat de betalingen voor gezondheidszorg in grote mate via de ziekenfondsen gebeuren. Nochtans gaat het hier om geld dat uit uw zak komt. En of u nu betaalt via bijdragen aan de Sociale Zekerheid of rechtstreeks, eens uitgegeven, verdwijnt dit geld altijd in iemand anders z'n zak. Op die regel kent de economie geen enkele uitzondering.

Geldstroom

Die 350 miljard stromen in de richting van een onoverzichtelijk aantal mensen en instituten. Vooreerst naar de meer dan 110.000 dokters, verpleegkundigen, therapeuten, tandartsen, enzovoort. Naar de ontelbare hospitalen, klinieken, klinische laboratoria, massage-instituten, thermale instellingen, academische ziekenhuizen, apothekers, leveranciers en fabrikanten van gesofistikeerde medische apparatuur (er staan 87 scanners opgesteld in België a rato van 50 miljoen per stuk) en farmaceutische bedrijven. Verder vergeet men nog al eens vlug dat ook de banksector meer dan een soliede cent verdient aan onze gezondheid: de ziekteverzekering zit met een gecumuleerde schuld van over de 70 miljard. Sommige van die leningen staan nog uit tegen 15%.

Ook de machtige doktersbonden hebben niet te klagen. Ze dwingen hogere tarieven af (bij de laatste overeenkomst verkregen ze 12% verhoging gespreid over drie jaar!) terwijl een kwart van de dokters die afgesproken tarieven gewoon negeert (een heel voorzichtige telling!). Meer dan 12% van de artsen weigert bovendien de overeenkomst te tekenen en is er dus niet door gebonden. Sommige dokters drijven hun medische activiteit kunstmatig op of laten zich betalen door laboratoria en farmaceutische bedrijven om meer analyses en geneesmiddelen voor te schrijven dan verantwoord is. Medische overconsumptie, royaal berekende tarieven of ronduit frauduleuze praktijken, dat zijn de oorzaken waarom het stelsel van de ziekteverzekering virtueel failliet is. De 236 miljard die de ziekenfondsen in 1986 uitbetaalden en de 25 miljard (dit jaar waarschijnlijk 36) die de staat bijpaste, voeden in de eerste plaats de welvarendste sector

Ronde Tafel-Conferentie over Ziekteverzekering

30.000

Heilige koeien

Op 21 november startte de Ronde-Tafel-Conferentie over de ziekteverzekering. Een half jaar lang wil de minister van Sociale Zaken Busquin van de betrokkenen horen wat er verkeerd loopt met het stelsel. Het gevaar bestaat dat ze naast de kwestie praten.

van de Belgische economie: de medische industrie, een sector die evenveel belangstelling heeft voor patiënten als een speklager voor varkens.

Bloeiende sector

Het is "... een sector die ingevolge verfijnde diagnose- en geneesmethoden en ook nieuwe aandoeningen (onder meer AIDS) in volle expansie is" schrijft De Standaard met ongewilde zwarte humor (18 februari 1988). Inderdaad expansie: de medische techniek is een doel op zich geworden. De niersteenverbrijzelaar bestaat om zichzelf en wordt de inzet van een prestigestrijd tussen ziekenhuizen. Natuurlijk spelen ook winst en persoonlijke verrijking mee. Zodra dat alles bedreigd is, komen de lobby's van laboratoria, ziekenhuizen en artsengroeperingen in het geweer. Dat het voorschrijfgedrag van de artsen gemanipuleerd wordt door de commerciële informatie waarmee de farmaceutische bedrijven ze bestoken, heeft daar ook mee te maken. Hetzelfde geldt voor de overconsumptie van klinische analyses, scanneronderzoeken, radiografieën, echografieën enzovoort. Jaarlijks geeft de farmaceutische nijverheid 7 miljard uit om haar producten bij de

dokters aan te prijzen. Trouwens 80% van de uitgaven voor farmaceutisch wetenschappelijk onderzoek gaat in feite naar ordinaire promotie. De Belg is dan ook de grootste consument van geneesmiddelen in de EG. Er zijn hier meer dan 5.000 specialiteiten op de markt terwijl de Wereldgezondheidsorganisatie oordeelt dat 250 volstaan. Test Aankoop bestempelt bovendien meer dan de helft van de geneesmiddelen die hier te koop zijn als "van twijfelachtig nut" en sommige zelfs als "potentieel gevaarlijk". Toch blijft dit volk zijn 30.000 dokters vereren als waren het sjamanen; rond onze geneeskunde hangt zowel een sfeer van magie als van corruptie.

Naast de kwestie

Slechts in tweede instantie rijst het probleem van de organisatie van de ziekteverzekering. Dat neemt natuurlijk niet weg dat er daar een probleem is. Historisch zijn de ziekenfondsen de vertegenwoordigers van de patiënt en horen zij hem te verdedigen, voor te lichten en te mobiliseren. Na al die jaren zijn ze echter zelf zo verweven met het systeem dat ze die taak niet meer vervullen. Ook zij bestaan omwille van zichzelf en de sociaal-politieke beweging waar ze de emanatie van zijn. Bovendien delen ze het beheer van het RIZIV met de artsen. Geen wonder dat de controle van het stelsel niet werkt: de controleurs controleren zichzelf.

Daarom rust er een hypotheek op de Ronde-Tafel-Conferentie. Men wil vooral een discussie voeren over de ziekteverzekering en dat is gedeeltelijk naast de kwestie. Bijvoorbeeld de rol van de artsensyndikaten, de Orde van Geneesheren, de farmaceutische nijverheid, de vraag naar wat voor soort geneeskunde wij willen enzovoort zullen er niet of slechts zijdelings ter sprake komen. Bovendien is er het eeuwige argument van de budgettaire marges waarin zulke discussies altijd verzanden. Hoe breed de discussie desondanks kan zijn, hangt daarom af van de openbaarheid die ze krijgt. Ook daar is reden tot ongerustheid: men wil deze conferentie in alle discretie houden. Ze dreigt dus uit te monden op vage voorstellen tot randcorrecties die ettelijke kolen en geiten moeten sparen om niet te spreken van de 30.000 heilige koeien.

Koen Dille

“Twee generaties kruisen elkaar vandaag: de generatie die de dertig jaar na de oorlog beleefde en de generatie die in volle economische crisis syndicaal actief werd.” Zo schetste Carol Gluza, de nieuwe voorzitter van de Centrale van de Luikse metaalarbeiders de menselijke en ideologische context, waarin het Congres van het Luikse ABVV op 24 november doorging. Twee belangrijke figuren van de arbeidersbeweging, Robert Gillon en Jacques Yerna, hebben er hun mandaat beëindigd als respectievelijk voorzitter en secretaris van het Gewest. Zij vertegenwoordigen elk op hun manier en naast hun persoonlijke kwaliteiten -Gillon staat bekend voor zijn krachtige taal en Yerna voor zijn stevige analyses- de anarcho-syndicalistische traditie van André Renard (1911-1962). Wat waren de kenmerken van dat *Renardisme* en welke invloed heeft het vandaag nog in Luik en in Wallonië?

1. Het Renardisme betekent eerst en vooral directe actie: door zijn afkomst, zijn vorming en zijn eerste beroepservaringen, beleefde Renard de arbeidersstrijd vanuit de centra waar het klassebewustzijn tot ontwikkeling kwam: de mijnen en de staalnijverheid. Hij vond in het syndicaal militantisme de bevestiging van een krachtsverhouding, waarvan hij de dynamiek herhaaldelijk zou meemaken, en meer in het bijzonder tijdens de drie algemene stakingen waar hij nauw bij betrokken was: 1936 (basismilitant bij Franki, waar hij trouwens afgedankt wordt omwille van zijn deelname aan de actie), 1950 (leider van de staalsector en nationaal secretaris van het ABVV) en 1960 (adjunkt-secretaris-generaal van het ABVV en leider de facto van een nog niet geregionaliseerd Waals ABVV). Directe actie betekent voor hem dus de interprofessionele mobilisatie als motor voor de verandering van de maatschappij: “Het is tijdens uitzonderlijke ogenblikken en niet in de dagelijkse praktijk dat de geschiedenis een sprong voorwaarts maakt; (men moet bijgevolg) elk uitzonderlijk ogenblik gebruiken om een stuk van het kapitalistisch bouwwerk te slopen” (in: *Vers le socialisme par l' action*).

2. Het Renardisme betekent verder de bevestiging van de syndicale onafhankelijkheid: Renard voelt zich niet thuis in de

Congres van ABVV-Luik
op 24 november

De Renardistische traditie

Als de Waalse arbeiders in Vlaanderen de bijnaam van “beroepsstakers” kregen, dan zat André Renard daar voor iets tussen. Hij stierf kort na de “staking van de eeuw” in '60-'61, maar zijn luitenanten namen het roer over. Twee van hen gaan vandaag op rust. Hoe de toekomst van ABVV-Luik er zonder hen uitziet, weet nog niemand. Toch is het nuttig de inhoud van het Renardisme even op te frissen want daarvan zullen we in Wallonië nog een tijd de sporen blijven vinden. Luikenaar Jean-Luc Degée frist ons geheugen op.

socialistische vakbond van de jaren dertig (toen B.V.V., Belgisch Vakverbond genaamd), nog organisch verbonden met de B.W.P. Daarin versterkt door het verraad van De Man en van enkele syndicale verantwoordelijken die collaboreerden in de “Unie van Hand- en Geestesarbeiders”, ontwikkelt hij te Luik het civiel en gewapend verzet door de oprichting van een klandestiene onafhankelijke vakbond. Zijn invloed en de banden die hij wist op te bouwen met de leiders van de eenheidsvakbond van Charleroi, maken van hem en zijn beweging, de “Mouvement Syndical Unifié”, een onmisbare tendens bij de (her)oprichting van het ABVV in 1945. De principesverklaring van de nieuwe organisatie hemeemt duidelijk de Renardistische stelling terzake: “het syndicalisme zal zich niet laten koloniseren door om het even welke partij (...) onze actie zal niet tegen de partijen gericht zijn, maar buiten hen verlopen” (in: *Pour la révolution constructive*)

3. Het Renardisme is de vakbond gezien als as en motor van de sociale verandering, een globale sociale beweging, drager van een eigen revolutionair-reformistisch project: “de vakbond ver-

zamelt alle revolutionaire aspiraties (...) de homo syndicus is de mens die van zijn vakbond het instrument voor de omvorming van de maatschappij maakt” (in: *Homo syndicus*).

De band tussen de eis van kapitalistische structuurhervormingen en het federalisme moet in deze geest begrepen worden, de popularisering ervan heeft trouwens al de energie van zijn laatste levensjaren opgeëist (oprichting van de “Mouvement Populaire Wallon”, lancering van het weekblad *Combat*...)

4. Het Renardisme betekent ten tenslotte ook een aantal zwakke punten en onduidelijke standpunten. Zo heeft men Renard zijn organisatorisch dirigisme verweten (op sommige ogenblikken wees hij basisinitiatieven af, weigerde hij het woord te verlenen aan tegengestelde standpunten, monopoliseerde hij verantwoordelijkheden), zijn besluiteloosheid om het politieke terrein te betreden (de opzet van het MPW was onduidelijk, een drukingsgroep tussen partij en vakbond), alsook sommige ideologische dubbelzinnigheden en tegenstrijdigheden (naast de klassenstrijd en de arbeiderscontrole, prijst hij in sommige van zijn artikels in “Syndicats” na de bevrijding, formules van paritair beheer en zelfs van medebeheer aan, in naam van het algemeen belang).

Al deze kenmerken van Renards ideeën en actie, vindt men bij zijn opvolgers terug, echter, met zeer uiteenlopende accenten naargelang het gaat om verschillende leiders als Moreau, Lambion, Gillon of Yerna.

Het vasthouden aan het federalisme en aan de syndicale onafhankelijkheid blijft nochtans de sterkste gemene deler van deze generatie. Dit is misschien ook wat deze stroming geleidelijk aan geïsoleerd heeft in de schoot van het ABVV en zelfs in Wallonië: de federalisering van de syndicale structuren berust zeker niet op een consensus te Charleroi; de huidige visie van Gayetot op de regeringspolitiek wordt ook niet eensgezind onthaald te Luik. Daarbij moet men nog rekening houden met het feit dat de federatie van de metaalarbeiders, waarop de Renardisten vooral steunden, niet meer zo machtig is als in het verleden.

Jean-Luc Degée

Het is misschien niet opgevallen. Op 16 november jongstleden was er naast een betoging van politiemannen ook nog een actie van onthaalmoeders, kinderen en hun dienstverantwoordelijken. In de sector van de kinderopvang zijn opnieuw budgettaire problemen. Er heerst ongerustheid.

Opnieuw budgettaire problemen: in het begin van de jaren tachtig moesten een aantal kinderdagverblijven en peuterspeelruimten hun deuren sluiten. Dit was het begin van een reeks besparingsmaatregelen waarmee de georganiseerde kinderopvang te kampen kreeg.

Recent zijn de subsidies voor diensten voor onthaalmoeders bevroren op het peil van vorig jaar. Oorzaak hiervan? Er worden gemiddeld 12% meer kinderen geplaatst in opvangdiensten dan in 1987, en het budget van Lenssens, minister voor Gezin en Welzijnzorg, is hierop niet voorzien. De diensten voor opvanggezinnen zorgen voor de grootste financiële put in Lenssens' begroting.

Voor onthaalmoeders die niet bij een dienst zijn aangesloten, bestaat een meldingsplicht sedert de oprichting van Kind en Gezin. Een voorstel om die plicht zowel voor ouders als voor de onthaalmoeders aantrekkelijk te maken, is hen een

Kinderopvang — Een gat in Lenssens' begroting

kwaliteitslabel te geven. Tevens wordt geregeld door diverse verantwoordelijken binnen het ministerie en binnen Kind en Gezin herhaald dat opvang in eigen familie toch een betere oplossing biedt. Dat dit de goedkoopste formule is voor de staat, wordt er niet hardop bijgezegd.

We voelen het al aankomen: een deel van de kinderopvang wordt teruggedrongen naar de privésector.

Dit staat haaks tegenover de vraag naar georganiseerde kinderopvang, want die stijgt. En tegenover de plannen om een deel van de kosten voor de opvang van

kinderen tot drie jaar in een kinderdagverblijf of bij een erkende onthaalmoeder gedeeltelijk fiscaal aftrekbaar te maken. Let op hoe democratisch België werkt: die plannen zijn nog niet door het parlement goedgekeurd, en ze worden reeds als vaststaand voorgesteld.

Deze fiscale aftrekbaarheid roept vragen op over de functie van de bijdrageschalen. Tot nu toe betalen minderbegoeden in verhouding meer aan opvangkosten dan mensen die financieel beter gesitueerd zijn. De aftrekbaarheid zal een groter voordeel opleveren voor de meerbegoeden. Of zal dit samen met de opwaardering van de zelfstandige onthaalmoeder, die vrij haar dagprijs bepaalt, een aanleiding zijn om de bijdrageschalen op termijn te laten vallen?

Redenen om bezorgd te zijn. Drie bussen met onthaalmoeders en kinderen trokken door Brussel naar Kind en Gezin en naar het ministerie. Ze kregen er de belofte dat men geld gaat zoeken om de bevroering van de subsidies op te schorten. Bovendien heeft men toegezegd dat in 1989, bij de herstructurering van de kinderopvang, de betrokken diensten zullen geraadpleegd worden.

We wachten af.

Veerle Van Putte

BELGIE KORT

VBO-baas Bodson biedt spontaan een loonsverhoging aan en ABVV-voorzitter Vanden Broucke wil hem opnemen in zijn vakbond. Een Gents CVP-schepen pleit voor een zuivere havenintercommunale. Jef Turf gelooft in de socialistische markteconomie en De Croo wil de PVV naar een sociaal liberalisme leiden. Er komt beweging in de traditionele denkschema's. Alleen Gerolf Annemans handhaaft de zijne: hij houdt vol dat hij géén "gevaarlijke gek" is.

Tobback vraagt zich af of Brouhon nu wordt voorgedragen als burgemeester. Het is hem niet duidelijk of het gaat om een voorstel dan wel een suggestie.

Als men in drie fazen van een proces telkens 80% van zijn doelstellingen realiseert, blijft er uiteindelijk 51% over, zou Frank Vandenbroucke geschreven heb-

ben, doelend op de kronkelige weg naar socialistische hervormingen. Ooit overtroefde Vandenbroucke zijn collegeleraar wiskunde. Zes jaar SP-lidmaatschap volstonden om hem te bekeren tot de revolutionaire rekenkunde van de sociaaldemocratie die de SP toelaat mislukkingen als successen te boeken en nederlagen als overwinningen te verdisconteren.

En hier is nog eens goed nieuws voor Adolf Gerannemans. De Belgische bevolking telde op 1 januari 1988 bijna 11.000 mensen meer dan het jaar daarvoor. En nu eens géén immigranten, neen, allemaal hier geboren. Meer zelfs: van die 11.000 nieuwe landgenoten waren er 10.450 Vlaming. Of ze ooit voor het Vlaams Blok zullen stemmen, is wat anders. Heel wat onder hen kregen voornamen als Fatima, Mohammed of Hoessein.

Marie-Paule Meert, woordvoester van Martens, zegt dat de eerste minister het beu is altijd lastig te worden gevallen met

"faits divers" zoals de Bistel-kraak of de Zaïre-liefdesverklaring. Er zijn belangrijker zaken. Bijvoorbeeld Martens' toespraak in de Senaat. Mevrouw Meert bedoelt daarmee de mededeling over de Staatshervorming waar deze Grote Leider het bestond de kosten van die hele operatie voor te rekenen zonder één cijfer te noemen.

Dankzij het VEV mochten 64 politici twee weken stage lopen in een bedrijf. Zo konden ze eens aan den lijve ondervinden wat een bedrijf leiden betekent. En nu gaan die politici twee weken in de stad fietsen, van het bestaansminimum leven, op een ziekenzaal liggen, aanschuiven voor een stempel, met de tram rijden of proberen om aan een loket een hoffelijk én verstaanbaar antwoord te krijgen. Iets voor politici met een ietwat mediterraan type zoals Adolf Gerannemans. (kd)

De kleur van het geld

Een prins-gemaal uit een buurland die, nadat hij betrap werd met zijn vingers in de Lockheedpot, onverstoorbaar en blijgezind achter zijn anjer blijft aanhollen, of een bekend Brussels politicus die, na een strenge bolwassing van de rechter nog even snel probeert om burgemeester te worden van Europa's hoofdstad, kan je misschien nog als folklore van laag allooi proberen weg te slikken. Vandaag zijn er echter sterkere verhalen.

bankwezen werken (filiaaldirecteurs, topkaders) zijn op de hoogte van die praktijken. Voor hen wordt de verleiding dan ook groter om hun criminele werkgever te bestellen. Het kan dan ook nauwelijks toeval zijn dat de verliezen van de Amerikaanse banken ingevolge fraude en verduistering, sterk toenemen: van 196 miljoen dollar in 1981 tot 1,1 miljard in 1986. Aan een boom zo volgeladen mist men èèn, twee rotte appels niet. Hoewel... Experts stellen dat fraude of verduistering een belangrijke rol spelen in meer dan één derde van de bankfaillissementen in de VS.

Japanse Raid

Het tweede geval speelde zich onlangs af in Japan. Hoewel daar nu de corruptiezaak die men Recruitgate is gaan noemen alle krantenkoppen haalt, zal ik u een ander smeutig maar betekenisvol verhaal vertellen.

Op 13 oktober ging in Osaka de immobiliënfirma Nihon Tochi over kop, met achterlating van een schuld die ongeveer 4,7 miljard BF bedraagt, het derde grootste bankroet in Japan sinds de tweede wereldoorlog. De eigenlijke bestaansreden van Nihon Tochi was het overvallen van andere bedrijven volgens een bekende raiderstechniek. Er wordt een pakket aandelen opgekocht waarna de raider contact opneemt met zijn slachtoffer en het pakket te koop aanbiedt mits een

forse premie. Indien de geïnteresseerde weigert, komen de chantagetrucs tevoorschijn: ofwel dreigt de raider met een overnamebod op de beurs, ofwel dreigt hij met het doorverkopen van de participatie aan een concurrent die belangstelling heeft voor een overname, ofwel eist hij inzage in "vertrouwelijke documenten" (bijvoorbeeld de boekhouding) met de bedoeling bezwarende gegevens openbaar te maken.

Dergelijke raids werden in 1987 door Nihon Tochi met succes uitgevoerd op een filiaal van Toyota dat weefgetouwen bouwt en op Toatsu, een chemiedochter van Misui. Die operaties leverden een winst op van ongeveer 300 miljoen BF. Maar een aanval op het fotobedrijf Konika mislukte en de verliezen die Nihon daarbij opliep, leidden tot het faillissement.

De immobiliënactiviteit is slechts een middel om het nodige werkkapitaal te verzamelen. De banken lenen in Japan vlot geld indien er goed gesitueerde percelen bouwgrond in de grote steden als waarborg worden ingebracht. Firma's van het Nihon-type zijn dan ook de meest actieve grondspeculanten: grotendeels door hun toedoen is de prijs van de bouwgrond sinds 6 jaar verachtvoudigd. Om een belachelijk klein lapje grond te kunnen kopen, moeten gewone mensen nu een hypotheek nemen die tot in de tweede generatie doorloopt.

Onderwereld

Dat is nog niet het hele verhaal. Nihon Tochi en gelijkaardige ondernemingen hebben nauwe banden met de Japanse onderwereld, die via hen zwart geld kan recycleren. Vorige maand ontdekte de politie het in beton gegoten lijk van Kazuo Kengaku. De man was sinds januari verdwenen en blijkt vermoord te zijn door de Yamaguchi Gumi, het belangrijkste Japanse misdaadconcern, omdat hij zijn verplichtingen niet was nagekomen. Van 1981 tot 1986 werkte Kengaku voor Nihon Tochi, waarschijnlijk als verbindingpersoon met de onderwereld. En hebt u het verhaal al gehoord van de heer Hans Kopp, die betrokken is in een zaak van heroïnegeldrecyclage uit het Nabije Oosten? Hij is de echtgenoot van de Zwitserse minister van Justitie, een mevrouw die momenteel een wetsontwerp voorbereidt op het versoepelen van het bankgeheim in gevallen van... witwassen van narcoticageld.

Paul Verbraeken.

De jaren tachtig worden gekenmerkt door een hallucinante aaneenschakeling van financiële manipulaties en malversaties die steeds verder doordringen in de courante functioneringswijze van het politieke en economische systeem. De Banco Ambrosiano-affaire en de talrijke gevallen van insider trading die sinds 1986 in New York en Londen aan het licht kwamen, illustreren duidelijk de osmose tussen criminaliteit en normale financiële activiteit. Twee recente gevallen bevestigen die tendens.

Narcoticageld

Het eerste betreft de ontmaskering van de Bank of Credit and Commerce International als schakel in het recycleren van narcoticageld dat het Columbiaanse Medellinkartel in de Verenigde Staten opstrijkt. Verder onderzoek heeft aangetoond dat de BCCI slechts het topje van de ijsberg vormt, want intussen werden nog 40 andere banken door de Amerikaanse justitie aan de tand gevoeld. De belangrijkste is de Bank America, die trouwens reeds in 1985 een boete van 4,7 miljoen dollar moest betalen omdat ze niet minder dan 17.000 transacties van meer dan 10.000 dollar "vergat" te signaleren aan de overheid. De Amerikaanse wetgeving vereist het bekendmaken van de naam van eenieder die een deposito boven dat bedrag doet. Via die maatregel hoopt men een betere controle te krijgen over het recycleren van zwart geld.

Ook de Nederlandse ABN-bank heeft hier een klein probleem. Ramon Rodriguez, de boekhouder van het Medellinkartel die in 1983 in de VS werd aangehouden en veroordeeld tot 43 jaar gevangenis, getuigde enkele maanden geleden voor een onderzoekscommissie van de Amerikaanse senaat dat de ABN-filiaal op Curaçao en in Panama tussen 1979 en 1983 (en waarschijnlijk ook daarna), de draaischijf vormden voor het recycleren van druggeld. De bank stelt nu een *intern onderzoek* in.

Aangezien de jaarlijkse omzet van de drughandelaars in de VS alleen al op 100 miljard dollar wordt geraamd, spreekt het voor zich dat het witwassen van zo'n enorm bedrag niet op ambachtelijke wijze kan geschieden. De medewerking van *respectabele* banken is een noodzakelijke voorwaarde om deze verdoken sector van het zakenleven in stand te houden. Een dergelijke verloederding van het financiële bedrijf heeft bovendien een eigen dynamiek. Steeds meer mensen die in het

Zonder kerncentrales?

Nog tijdens het vorige kabinet werd in de Rijksdag een resolutie aangenomen om de 12 kerncentrales in Zweden succesievelijk te ontmantelen. Als uiterlijke datum gold het jaar 2010. Alleen de conservatieven stellen zich afwijzend op en spreken over "onzinnige verspilling". De andere partijen bakkeleien nu alleen nog maar over data, geld en alternatieven. De regering (een sociaal-democratisch minderheidskabinet) wil het elektriciteitsverbruik verminderen door de prijs per kWh te verhogen. Als mogelijke vervanging voor de kerncentrales denkt zij vooral aan aardgas, steenkoolvergassing en waterkrachtcentrales. De communisten en de groenen verzetten zich daar tegen uit solidariteit met mens en natuur. De twee rechtse partijen, conservatieven en liberalen, komen met slogans als: geen energiebronnen die schadelijker zijn voor het milieu dan kernenergie ooit kan zijn! Centrum, de partij die er prat op gaat de oorspronkelijke milieupartij te zijn, heeft een ander alternatief (hout!) en eist, net als de communisten en de milieupartij, een vroegere einddatum voor de ontmanteling.

Milieupartijen en Betonpartijen

Is Centrum nu echt de milieuvriendelijke partij die ze zegt te zijn? Berit Nehm, gemeenteraadslid van de groenen in de provinciestad Boraas (Midden-Zweden): "Centrum is een landbouwerspartij die de belangen verdedigt van grossiers en grote landbouwcoöperaties (slachterijen en melkerijen), die een monopolie hebben op de Zweedse markt en die de boeren onder druk kunnen zetten. Voor hen telt enkel kwantiteit... Toen zij in de regering zaten, werd meteen een nieuwe kerncentrale in gebruik genomen... ondanks al hun mooie beloften. Centrum gebruikt alleen maar holle woorden en clichés als het over milieu gaat. Bij de sociaal-democraten daarentegen is een grote vleugel milieubewust. "Toch wordt Centrum samen met de communisten en de milieupartij als "groene partij" betiteld, terwijl de sociaal-democraten, net als de conservatieven en de liberalen, in de eerste plaats het imago van "betonpartij" hebben. Kicki Bobacka, districtsafgevaardigde van de groenen en werkzaam op hun hoofdkwartier te Lund, vindt die indeling niet relevant: "De enigen die zich

De Zweedse milieupartij, Miljöpartiet de gröna, is deze herfst dansend het Parlement binnengekomen. Letterlijk, op de maat van de samba. Het groen samba-orkest vergezeld de twintig verkozen groene parlementsleden tot aan de trappen van het statige Rijksdaggebouw. De groenen deden voor het eerst hun intrede in het parlement en doorbraken daarmee het monopolie dat de vijf traditionele partijen daar 70 jaar hadden. Vanuit hun nieuwe positie willen ze nu druk uitoefenen op de regering om alle kerncentrales volgend decennium te sluiten.

naast de groenen echt geëngageerd hebben in de milieubeweging, zijn de communisten."

Tijdens het referendum over kernenergie in 1980 was het degematigde lijn die de meeste stemmen binnenreef. Het merendeel van de burgers toonde zich van zijn behoedzame zijde en koos voor het enigszins demagogisch gestelde alternatief: "De kerncentrales moeten geleidelijk ontmanteld worden, zonder risico's voor vermindering van werkgelegenheid en welvaart". Daarmee was bewezen dat kerncentrales niet ervaren werden als een directe bedreiging voor huisje, boompje, beestje, maar dat men er in elk geval vanaf wilde. Toch was de uitslag een ontgoocheling voor de milieubeweging, toen gekanaliseerd in het Volksfront tegen kernenergie. Zij hadden geëist dat alle kerncentrales gesloten zouden worden

binnen tien jaar. De milieupartij, kort na het referendum opgericht, nam die eis over en ging voort met de strijd. Na de catastrofe in Tsjernobyl werd nog meer vaart achter het programma gezet. Er kwam onder andere een weldoordacht, praktisch uitvoerbaar plan voor energiebevoorrading zonder kerncentrales.

Alternatief

Kicki Bobacka: "Wij zijn de eersten die een volledig alternatief uitgewerkt hebben. De regering heeft zelf eigenlijk nog steeds geen volledig plan. Ze weten alleen welke kerncentrales ze zullen sluiten in de jaren '90. In ons plan wordt gesteld dat kernenergie weg kan binnen de termijn van één tot drie jaar. Het belangrijkste punt daarbij is energiebesparing. We willen dat er restrictief wordt opgetreden tegen bepaalde industrieën, zoals de aluminiumindustrie bijvoorbeeld. Punt twee is het zoeken naar alternatieven. Wij denken vooral aan wind, zeegolven en zon en dat allemaal kleinschalig. De waterkrachtcentrales aan onze rivieren willen we niet verder uitbouwen, omdat die de natuur verpesten. De rivieren kunnen trouwens op een natuurlijke manier aangewend worden, bijvoorbeeld voor het vervoeren van boomstammen. Of dat allemaal op korte termijn te verwezenlijken valt...? Onderzoekers hebben we. Resultaten zijn ook al bereikt. Wat nu nodig is, is geld en steun van regering en industrie. Maar we rekenen toch met een overgangperiode waarin we vooral gas willen gebruiken. Maar binnen de 25 jaar willen we alle fossiele brandstoffen vervangen door alternatieve energie. "Geloof de milieupartij zelf in haar eigen radicale programma over kernenergie?"

Fiona Björling, "de spreekbuis" (dit is de partijvoorzitter in de principiële niet-hiërarchische structuur van de groenen): "Ons programma dient als een psychologische duw. We willen de mentaliteitsverandering over kernenergie stimuleren door een drastische oplossing voor te stellen. Maar ik reken er natuurlijk wel op dat alle kerncentrales in Zweden vlug verdwijnen, maar niet binnen drie jaar. Maar vóór 2010. Het erge daarbij is wel, dat die vroegere datum er waarschijnlijk enkel komt als er hier een catastrofe gebeurt. Maar we blijven optimistisch!"

Lisette Keustermans

Joegoslavië

Lappendeken

Haast dagelijks stappen de mensen in steeds grotere aantallen door de Joegoslavische straten. Het wordt een vertrouwd beeld in de communistische staten. De oorzaak? Een vrij complexe mengeling van nationalistische elementen en economische ontberingen zoeken een uitlaatklep in een systeem dat van zijn onderdanen decennia lang een geüniformeerd denken verlangde en eigen culturele identiteit verdrong.

De Balkan lijkt op een rijk geschakeerd etnisch lappendeken dat door weinig staatsgrenzen doorsneden wordt. Joegoslavië alleen telt zo'n vijftiengestig verschillende nationaliteiten, die drie verschillende talen spreken en die vier grote godsdiensten, naast zo'n dertig kleinere, aankleven. Het onvermijdelijke probleem in een éénpartijstelsel is dat de nationale leider uit één etnische groep komt en willens nillens de zijnen zal bevoordelen. Een oplossing op zijn Belgisch daarentegen zou vierentwintig vice-premiers impliceren ...

De actuele onrust zit evenwel dieper. Tito smeedde het land aaneen tijdens de tweede wereldoorlog. Het verzet van de Serviërs tegen zijn leiderschap - Tito was Kroaat - leidde tot een parallelle weerstandsorganisatie en velen zouden zelfs met de nazi's collaboreren. De hieruit

volgende sociale en economische discriminatie stelde zich nog scherper toen Tito zich uit Stalins greep vrijmaakte. Uit schrik voor een Sovjet-invasie bracht hij de industrie over naar veiliger oorden, weg van de oostelijke grens. De Serviërs roerden zich niet zolang het Joegoslavië economisch voor de wind ging. Vandaag teistert een inflatie van 217% de bevolking en een buitenlandse schuld van 21 miljard dollar maakt voor velen zelfs een stuk zeep tot luxe-artikel. Aan verbruiksgoederen ontbreekt het niet. De winkelprijzen liggen lager dan deze voor vergelijkbare producten in het Westen, maar met een inkomen van zo'n vijfduizend

frank per maand kan de Joegoslaaf enkel met lede ogen in het uitstalraam kijken. Voor de 15% werklozen is de situatie zo mogelijk nog slechter.

"Albanese jongeren haalden op een kerkhof een Servisch lijk boven en gingen het dan rondgooien als een zak meel." Het is één van de haast dagelijks verschijnende koppen in de Servische pers. De autoriteiten en buitenlandse diplomaten menen eensgezind dat het met de wreedheden lang niet zo'n vaart loopt. Maar zoals een student het stelde: "Het is moeilijk voor eenieder die zich Serviër noemt om zijn kalmte te bewaren wanneer hij zulke uitspattingen hoort". Ontegensprekelijk roert hier een nationalisme van pogroms en kristalnachten, dat niemand onder geen enkele omstandigheid baat kan bijbrengen. De top partijbureaucraat Milosevic plaatste zichzelf aan het hoofd van de Servische massa toen hij bij een betoging uitriep, dat niemand het recht had op hen te slaan. Hij staat etnische rechten voor en bepleit tegelijkertijd de eenheid van Joegoslavië. Maar bezit hij de kracht om de gemoederen in constructieve banen te leiden? Feit is dat hij op enkele van de oorzaken, zoals de lage levensstandaard, weinig vat heeft.

Jean Pascal Zanders

WERELD KORT

Omdat de Amerikaanse generaal MacArthur ooit Japan een natie van kinderen van twaalf jaar noemde, heeft de nu ontslagnemende Amerikaanse ambassadeur in Tokio Mike Mansfield niet anders kunnen verklaren dat de Japanners eindelijk volwassen zijn. Mansfield was als man van gezag gedurende twaalf jaar ambassadeur in Tokio. Wat Mansfield er niet bij vertelde was dat de Japanse machthebbers erg corrupt zijn en dat ook nu weer de regerende conservatief-liberale partij door allerlei schandalen verteerd wordt. Volwassen worden gaat niet vanzelf.

Dat weten de Spaanse socialistische ook. Nadat de hoogste functionaris van de staatsomroep ontslag had moeten nemen omdat ze haar garderobe op kosten van de omroep fors had uitgebreid, komt nu de

socialistische ex-minister Miguel Boyer in een vreemd daglicht te staan. Boyer, ooit nog minister van Economische Zaken, werd zopas voorzitter van de holding Cartera Central. Cartera Central is het werkinstrument van los Albertos, de twee schoonbroers Alberto Alcocer en Alberto Cortina, die samen met de oliesjeiks uit Koeweit in Spanje een greep naar de economische macht doen. Los Albertos zijn ook befaamde betonstorters en projectontwikkelaars. Ze hebben verleden jaar samen met ene Carlo de Benedetti een Spaanse holding opgericht. Deze heren bouwen samen met de socialistische PSOE aan Spanjes toekomst.

Niet de paus is de grootste wereldreiziger, maar wel Sovjetleider Gorbatsjov die begin december in New York de Verenigde Naties zal toespreken en tussendoor zal aanpappen met Thatcher in Londen en Reagan in Washington. Maar eerst zal hij naar Havana vliegen om Fidel Castro enig

slecht nieuws in de oren te fluisteren. De Russische steun aan Cuba zal verminderen en Castro zal voortaan Havana's van het merk perestrojka mogen roken. Perestrojka werkt aanstekelijk op de luchtwegen, want twintig jaar na de Praagse lente durft de Slovaakse minister van Cultuur Miroslav Valek openlijk gewagen van onvergeeflijke fouten en "een diepe breuk met de voorgaande historische werkelijkheid". Valek stond voordien niet bekend als een zacht eitje. Hij was altijd een uitgesproken tegenstander van dissidenten. Men kan dit ook interpreteren als een signaal van toenemende spanningen in de Praagse partijtop. Alexander Dubcek kreeg onlangs een eredoctoraat uitgereikt in Bologna. Iedereen weet dat Dubcek nog graag terug aan de macht wil komen.

(am)

“De Meeuw” van “Blauwe
Maandag Compagnie”

Een schitterend “tussengeval”

*In Toestanden van vorige week
noemde Paul Koeck de
produktie van Anton
Tsjechovs De meeuw
door Blauwe Maan-
dag Compagnie
“één van de
belangrijkste
theatergebeurtenis-
sen van het jaar”. Paul Ver-
duyckt gaat dieper in op deze
voorstelling, geregisseerd door
Luk Perceval.*

Op een mooie, blauwe maandag trok Luk Perceval de deur van KNS-Antwerpen achter zich dicht om samen met Guy Joosten een theaterproductie op te zetten die niet in bovengenoemde huis welkom was. Dat werd *Don Quichot*, die de vinger legde op de artistieke verstarring waarin het A-gezelschap verzeild was en terzelfdertijd de jonge dissidenten er binnen verse lucht gaf. *Blauwe Maandag Compagnie* ging regelmatig op haar bek, maar de artistieke tandem Luk Perceval -Guy Joosten was niet tevreden met het minste. Tijdens de voorbije vijf jaar hebben ze met weinig middelen (sinds het vorig theaterseizoen pas erkend als D-gezelschap) en met mondjesmaat producties gemaakt die een hele verademing betekenden in het lauwe repertoire- en tekst-theater in Vlaanderen. In *Alles Liebe* (1985), *Oedipoes/Kommentaar* (1986) en *Een stuk van twee dagen* (1987) hebben ze zich ook laten kennen als creatieve tekst-bewerkers en dramaturgen.

“Heel, heel veel liefde”

In vergelijking met deze producties heeft Luk Perceval in zijn nieuwste werkstuk *De Meeuw* het tekstorigineel van Anton Tsjechov gerespecteerd en is het oorspronkelijke drama geen aanzet geweest tot een (her)schrijfsproces. Tsjechov zelf deed nogal nuchter over zijn stuk: “Het is een komedie in vier bedrijven voor drie actrices en zes acteurs, met een meer als decor, vele gesprekken over literatuur, weinig actie en heel, heel veel liefde...” (programmaboek).

Bijna alle drama's van Anton Pavlovitsj Tsjechov (1860-1904) spelen zich af op het Russische platteland, op de landgoederen waar de afzondering en de landerigheid heerst. De weemoed om en de herinnering aan het verleden houdt de meeste personages recht maar ze zijn niet in staat om het heden en de toekomst nuchter en realistisch in het oog te kijken. In de onmogelijkheid om er iets aan te veranderen trappelen ze ter plaatse en verdoen ze de tijd met gezwets. De grote plannen en ambities die de hoofdpersonages in de eerste drie bedrijven van *De Meeuw* (1896) koesteren, namelijk de liefde en de kunst, verbleken in het vierde en laatste

bedrijf tot gebeuzel, familiale banaliteit en zinloos tijdverdrijf. De oude oom Sorin vat de *condition humaine* samen als “L'homme qui a voulu”.

Een perfect scenario voor een melodrama indien de dubbelzinnige schriftuur van Tsjechov er geen behoorlijke schep ironie en scherpzinnige humor aan toegevoegd had. In die wetenschap gaf hij *De Meeuw* als ondertitel: “komedie in vier bedrijven”. Of zoals de personages van Trigorin (de succesrijke schrijver) en Arkadina (de succesrijke actrice) het zelf verwoorden: Trigorin: (...) Wat denk jij, is dit een komedie of een tragedie?

Arkadina: Ik zou eerder zeggen: een komedie. Ja, een komedie. Of nog beter: het is een tussengeval.

Trigorin: Een tussengeval! Een totaal nieuw genre: iets tussen komedie en tragedie, een tussengeval dus... dat is pas geestig.

Regisseur Luk Perceval heeft de tragikomische kanten van het drama goed uitgespit en dikt de sfeer van landerigheid en verveling waarin de tekst suddert, niet verder aan. Typerend voor de sfeer is het Engelse musical- of revueliedje (“After you're gone, you left me crying”) uit de jaren dertig waarmee de onderwijzer Mjedvjedjenko (Koen Van Impe) op falsetto-toon de bedrijven aan mekaar rijgt. Knullig maar toch charmant, zoals het verliefde paartje Nina en Trepljov (Arkadina's zoon) in het begin van de voorstelling door respectievelijk Els Dottermans en Peter Van Den Begin wordt gespeeld.

Acteurs !

Tegenover het jonge, impulsieve paartje zet hij drie bonken van (oudere) acteurs: Chris Lomme (Arkadina), Jan Declair (Trigorin, Arkadina's minnaar) en Dries Wieme (Sorin, Arkadina's broer). Dramaturgisch zit dat zeker correct. Hoe Chris Lomme de schijnbaar zelfzekere, maar onderhuids door faalangst gekweld steractrice gestalte geeft, is uniek, ook de introverte, door Nina gewekte verleidersfiguur van de onderhuids acterende Jan Declair heeft die topklasse en Dries Wiemes incarnatie van een lieve opa die enkele koppige bokkensprongen maakt, staat op scherp.

Ook als de tragiek meer en meer greep krijgt op de personages en de onderwijzer het zingen van vrolijke liedjes verleert, houdt Perceval de acteursregie verder stevig in de hand. Tragiek vervalt dan niet in bombast, maar kruipt in een pijnlijke stilte weg.

Paul Verduyckt

De Meeuw van Anton Tsjechov. Regie: Luk Perceval. Decor: Johan Herbosch. Kostuums: Greet Prove. Lichtontwerp: Steve Kemp. Acteurs: Brit Alen, Jacob Baks, Jan Declair, Els Dottermans, Chris Lomme, Peter Van Den Begin, Rikkert Van Dijck, Koen Van Impe, Ria Verschaeren en Dries Wieme.

Voorstellingen: Neerpelt (Dommelhof, 25 november), Heusden-Zolder (Cultureel Centrum, 26 november), Knokke (Scharpoord, 29 november), Hasselt (Cultureel Centrum, 30 november) en in december in Strombeek, Dilbeek, Aalst, Brugge, Maasmechelen en Gent.

De Vaticaanse krant Osservatore Romano banvloekt De pendel van Foucault, de nieuwe roman van Umberto Eco. De Vaticaanse criticus verdwaalde in het labyrint van de tekstinterpretatie. De arme man heeft het boek enkel gelezen als een godslasterlijk pamflet. Hij herinnerde zich blijkbaar dat in den beginne het woord was, maar heeft het bestaan van dubbele bodems nog niet ontdekt.

Essentieel handelen Eco's romans inderdaad over de zoektocht naar en de interpretatie van teksten. *De Pendel van Foucault* herneemt deze leidraad van *De Naam van de Roos*. Bepaalde sleutel-scènes duiken dan ook opnieuw op. Terwijl William van Baskerville bijvoorbeeld trachtte de catalogus van de kloosterbibliotheek te doorgronden, moet Casaubon (de protagonist van Eco's nieuwste) een computer kraken. De roman situeert zich inderdaad in het tijdperk van de computer.

Een van de paradoxen van onze era is de opbloei van de esoterie. Esoterie impliceert het geloof in een verloren gegane oorspronkelijke, goddelijke waarheid. Daarvan zijn enkel fragmenten bewaard gebleven in allerlei (liefst oude) occulte

De Standaard-stripuitgeverij is zo vrij mijn aandacht te vestigen op het 216de album van Sus en Wis, De Wervelende Waterzak geheten. Dit verhaal is namelijk nog een keer door schepper Willy Vandersteen zelf bedacht en getekend, en dat was dus al lang geleden. Van de jaren zeventig zelfs, met het album De Snoezige Snowijt (!). Daarna nam Paul Geerts van de Studio Vandersteen de reeks over. Met alle nefaste gevolgen vandien. Maar dat is een ander verhaal.

Willy Vandersteen is dit jaar 75 geworden. Die verjaardag is al uitgebreid gevierd, met onder meer de inhuldiging van een Sus en Wis Standbeeld in Hasselt. Ze zijn hem gegund, al die eerbewijzen, want de man heeft méér dan zijn stempel gedrukt op het Vlaamse stripverhaal. Maar Vandersteen is ook altijd een *commerçant* geweest: hij is het Vlaamse evenbeeld van de krantenjongen die in de States miljonair (in dollars) kon worden.

De nieuwe Eco

teksten. De sleutel om die fragmenten tot een betekenisvol geheel samen te smeden is echter verloren gegaan. Maar die speurtocht naar een diepere betekenis van de teksten plant zich ook naar de werkelijkheid over. Achter de façade der dingen zou zich een groot kosmisch plan verbergen. Ultrageheime organisaties houden de touwtjes van het wereldtoneel in handen om dit plan te verwezenlijken. Gehaaide auteurs hebben van dit fantasme geprofiteerd om bestsellers te produceren. Een recent voorbeeld is *The Holy Blood & The Holy Grail*, een intelligente mikmak van eruditie, fantasie en mysterie. Tegen dergelijke literatuur heeft Eco in *De Pendel van Foucault* zijn pijlen gericht. De rode draad van het boek is inderdaad de ambivalente verhouding van de drie hoofdfiguren -medewerkers van een Milanese uitgeverij- met dit eso-

terisch wereldje. Ze ontdekken dit milieu, zijn erdoor gefascineerd, willen er een spelletje mee spelen en geraken er tenslotte op een eerder hallucinante wijze in verstrikt. Het onwaarschijnlijke wordt hierbij reëel, de realiteit onwaarschijnlijk. Het boek is omschreven als een filosofisch verhaal. Een boodschap valt nauwelijks te ontcijferen. Enkel de waarschuwing tegen de menselijke hybris lijkt ondubbelzinnig. Daarnaast valt het boek ook te lezen als een kroniek van het Milaan van de jaren '70 en '80. Een wereld waarin de eenheid van tijd en ruimte, die van *De Naam van de Roos* een gezellige whodunit maakte, onmogelijk is geworden. De chaos en verwarring van onze samenleving lijkt Eco te hebben vertaald in de bij wijlen bizarre structuur van het boek.

Eco heeft zijn eruditie en magistrale vertelkunst aangewend om een verontrustend en eerder pessimistisch boek te schrijven. Hij suggereert dat de tekst het hoogste goed van onze samenleving is. Maar wie ermee omgaat, kan wél zijn ondergang verwachten.

Michel Huysseune

Strips

Studio Snelle Snert

En dus viel het te verwachten dat Vandersteen op zijn driekwart-eeuw nog eens een speciale *effort* zou doen. Het resultaat is helaas ver beneden de verwachtingen gebleven.

De eerste plaat beviel mij nochtans: Sus en Wis en Lambik ergens op een rommelmarkt (snuffel-, voor de Hollanders), een leuk en klassiek begin. De figuren zijn een beetje ouderwets, ze maken ouderwetse grapjes, maar na plaat vijf is het gedaan met lachen. *Vandersteen zet de hendel op automatische piloot.*

O ja, ik zou het haast vergeten: De Wervelende Waterzak is gewijd aan de zaak van het internationale scoutisme (het christelijke)... De scouts krijgen zelfs een deel van de opbrengst van dit album.

Dit album is noppes: een verward en

armzalig plot, met elementen die uit vorige albums van Sus en Wis zijn gejat. De eeuwige teletijdmachine, een terugkeer naar plaatsen waar vorige albums zich hebben afgespeeld (Sjeik El Rojen Biet), een verliefde kemel, een tovenaars met een lange baard (zie Jeromba De Griek), flauwe woordspelingen (over de punkers, echt waar, over de punkers!!!). En overigens, eind goed alles goed, wat had u gedacht.

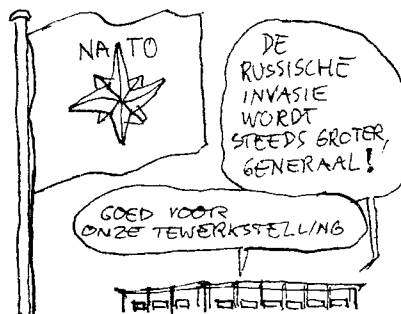
Ik geloof verder niet dat Vandersteen dit album alleen heeft gemaakt. Daarvoor lijkt het te fel op de *shit* die zijn Studio (met Paul Geerts voorop) nu al jarenlang in de rekken van de supermarkt deponneert. Vandersteen zou zijn Studio moeten omdopen in de NV Snelle Snert, en gewoon van zijn geld moeten gaan genieten. En als het kan even komen signeren op de stripbeurs die ik in Kalmthout organiseer.

Louis Van Dievel

Op initiatief van het Kaaitheater krijgt Brussel volgende week verrassend sterk acteurs theater uit Moskou op bezoek. Van maandag 28 november tot en met donderdag 1 december speelt de School voor Dramatische Kunst, het stuk Cerceau van Viktor Slavkin, uiteraard in het Russisch, maar met simultaanvertaling. Vóór de groep twee weken in het Parijse herfstfestival optreedt zijn er in het Théâtre National vier voorstellingen van dit aangrijpend stuk dat qua sfeer doet denken aan Tsjechovs De Kersentuin.

Vrienden, veertigers, met verloren dromen en illusies, vol vertwijfeling en met een cynische levensvisie ontmoeten elkaar in een vervallen Datcha. Ze spelen daar zoals vroeger uit verveling het Franse gezelschapsspel 'Cerceau', waarbij men houten ringen over een stok moet gooien. Net als bij Tsjechov gebeurt er op het eerste gezicht weinig, maar iedereen zit in een ravijn van eenzaamheid en op een vulkaan van frustraties en emoties. De droefheid om de verloren idealen, de onmogelijkheid om het verleden weer goed te maken, het cynisme, dat alles

De Russen komen

hebben regisseur Anatoli Vassiljev en zijn vormgever Igor Popov met wondermooie -soms bevroren- beelden vorm gegeven.

Vassiljev is een merkwaardig man. Zelf een veertiger met een levensloop vol desillusies en ontgoochelingen, -hij werd lange tijd miskend en vaak met zijn groep op straat gezet- weet hij de goede toonzetting te treffen door een mengeling van realisme en poësie te gebruiken. Hij is in rechte lijn de leerling van Stanis-

lavski, de grote theatervernieuwer.

De toeschouwers kijken als voyeurs binnen in de vervallen Datcha, waar de gasten pogingen doen om een ideaal van vroeger, gemeenschappelijk samenleven, gestalte te geven. Maar de toestand is er nog niet rijp voor, iedereen is te veel met zichzelf bezig. Als ze onder het dak het verstopte houten gezelschapsspel vinden zegt Koka: "Zoveel jaren zijn voorbij gegaan... revoluties, oorlogen... steden zijn verdwenen, maar dit houten ding is er nog altijd, ongeschonden. Waarom toch?"

Cerceau was vorig jaar al op festivals in Stuttgart, Londen en Rotterdam en veroorzaakte een hausse in de belangstelling voor het theater uit de Sovjetunie. Het theater in het westen is duidelijk op zoek naar nieuwe inspiratie en hoopt die daar te vinden. Laat de Russen maar komen.

Eddie Vaes

Cerceau van Viktor Slavkin in een regie van Anatoli Vassiljev. Op 28,29,30 november en 1 december in het Théâtre National, Rogiercentrum, Brussel.

De tentoonstelling van constructivist Jan Van Den Abbeel in de Galerie van de VUB te Brussel is zo opgebouwd dat de kijker een inzicht krijgt in de manier waarop de kunstenaar met de dingen des levens omgaat. We zien hoe hij vat probeert te krijgen op de hem omringende werkelijkheid.

In de tweede helft van de jaren zestig kreeg hij bekendheid als lid van wat men de Gentse constructivisten is gaan noemen, samen met Yves De Smet en Willy Plompen. Zo hebben ze samen onder andere muurschilderingen uitgevoerd. Onder impuls van de onvolprezen Amadeus Cortier sloten zij aan bij de eerste naoorlogse poging van Jo Delahaut, Luc Peire en Guy Vandenbranden om de erfenis van het historisch constructivisme verder uit te voeren, met name het Russisch constructivisme *Obmokhu*, de *Stijl* en het *Bauhaus*.

De kunstwerken die hij nu toont, zouden we kunnen omschrijven als visualisaties van een abstracte vormtaal in vrije én toegepaste kunstuitingen die resulteren in

BEELDDE KUNST

Gents constructivist

een compositie van geometrische vormen. Accenten legt hij op dynamiek binnen een eenheid van vorm en functie.

Zo ziet hij ook zijn docentschap aan de Gentse academie als een vruchtbare bodem die zijn vrij werk kan inspireren, en omgekeerd. Onderwijs is voor hem een medium waarmee hij kan experimenteren en exploreren. Het werken met studenten biedt hem de mogelijkheid vanuit zijn nieuwsgierigheid, maar zeker en vast vanuit een fundamentele behoefte om te weten waar hij staat, zijn positie te bepalen naar de hem omringende werkelijkheid. En die zoektocht is een belangrijke constante in zijn werk.

Jan Van Den Abbeel hanteert het medium fotografie als beeldend kunstenaar. Hij kijkt en begrenst de werkelijkheid in een beeld en stelt de vraag: "Is de foto het document van het kijken zelf, of is de foto eerder de weergave van het voorbij-zijn van het kijken?"

Als een man naar een vrouw kijkt om ze te fotograferen is dat een ogenblik van spanning, een moment van wederzijdse taxa-

tie. Een foto bevriest dit contact. Voor Jan Van Den Abbeel is de foto een herinnering aan een werkelijk moment van spanning en aan de toestanden ervoor en erna. Maar voor ieder is dat moment onzichtbaar geworden, opgesloten achter de foto. De fotoreeksen van de constructivist kunnen voor ons geen herinnering zijn, alleen maar projectie: dus aanleiding tot inleven. Kortom, beelden die alleen nog maar met ieders eigen werkelijkheid ingevuld kunnen worden.

Tevens weet hij harmonieus maar eigenzinnig de wisselwerking tussen licht en donker te hanteren. Hij manipuleert licht als een schaakbord van dagen en nachten, als witte en zwarte teerlingen die zijn visie op erotiek en het vrije zoeken naar de werkelijkheid intensief symboliseren.

Johan M. Swinnen

Jan Van Den Abbeel in Galerie Y' van de VUB, Gebouw Y, Triomflaan, Toegang 6, 1050 Brussel. Tot en met 1 december 1988 van 11 tot 17 uur. Toegang gratis.

Liederen uit het zuiden

Heist op den Berg ligt in de Zuiderkemp en herbergt een koor dat zopas een plaat uitgebracht heeft onder dezelfde titel als dit stukje. Niet dat de eigen geografische ligging iets te maken heeft met dat 'Zuiden'. Grotendeels gaat het hier immers om een plaat vol liederen uit en over de volkeren van het Zuidelijk halfrond.

Begin november werd één en ander voorgesteld aan het publiek in een afgeladen volle zaal. Wat meteen nog eens bewijst dat basiswerk ook op dit vlak rendeert. Want inderdaad het *Wosh-koor* (zo heet het bewuste koor, maar ik heb het vernoemen van de naam zo lang mogelijk uitgesteld omdat het mij niet de gelukkigste vondst lijkt. *Wosh* staat voor: *Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking en Samenlevingsopbouw Heist-op-den-Berg*. Voor één keer dus: leve de afkortingen) heeft de afgelopen negen jaar al zo'n honderdvijftig optredens achter de rug in allerlei achterzaaltjes, parochielokalen, volkshuizen tot en met de St. Michielskathedraal. Niet alleen qua locatie lijken ze van vele markten thuis, ook op het vlak van het repertoire bevat hun programma (en dus ook de plaat) voldoende afwisseling om de toevallige luisteraar te fascineren, laat staan de bewuste. Wat in de evolutie van het koor erg belangrijk geweest is, en wat in hun produkt nu ook duidelijk tot uiting komt, is de verschuiving van het pure (straat)strijdlied naar een hogere kwalitatieve norm, die echter

niet tegengesteld mag zijn aan het geëngageerde karakter van het lied. Bijna alle nummers kregen een vierstemmige toonzetting mee, en nogal wat worden op inventieve maar sobere manier begeleid door een groeiend aantal instrumenten. In de mate dit laatste nog kan uitgebreid worden met authentieke Derde Wereld-instrumenten zal het zeker nog toevoegen aan de kwali-teit van het geheel.

Persoonlijke voorkeuren: *Calango*, *Vuprem Oci* en *Sarha Tha-ir*. *Calango* is een Braziliaans lied uit de favella's geboren en het rolt dus op een stomend sambaritme doorheen de groeven. Het is wel zo ingenieus gezet, dat het duidelijk voor een iets gesofistikeerder koor klaargemaakt werd, dan enkel voor het spontane krottenkoor. *Vuprem Oci* komt in feite uit een vergelijkbare achtergrond: de Vierde Wereld-beweging, alleen is het uit Kroatië afkomstig. Naar mijn gevoel is dit het mooiste "koor"lied op de plaat, rustig en bijna bezwerend. *Sahra Tha-ir* is dan weer tussen de keien geboren, een Palestijns lied dat de huidige Intifada niet alleen voorafging, maar zelfs voorafbeeldt. Geschreven door Mahmud Darwish (over die dichter meer in het dossier van deze

week) en getoonzet door de Libanees Marcel Khalifé uit Libanon is het een stuk van het Palestijnse cultureel erf- en strijdgeword.

Verder verdient het *Wosh-koor* een pluim voor de moed om en de manier waarop ze enkele Aziatische liederen uit Zuid-Korea en de Filippijnen op hun programma namen. Net als andere 'strijdkoren' starten ook zij met voornamelijk Zuidamerikaans materiaal, om dan enkele Zuidafrikaanse liederen op te nemen. Azië is, ook in de Derde Wereld- beweging, veel te zeer een onbekende. Nochtans zijn de omvang, de economische groei, de toenemende nationale Veiligheidstheorie en vooral het volksverzet hiertegen, steeds meer redenen om te kijken in de richting van waar ooit de Wijzen kwamen.

Verder vind je op de plaat nog liederen uit Sicilië, Chili, Midden-Amerika, Cuba, Mozambique, Zuidelijk-Afrika en een negro-spiritual uit de VSA.

Als eindresultaat ligt hier een meer dan behoorlijke LP op de draaitafel (inderdaad, géén CD-uitgave) die het wellicht ook heel goed zal doen tussen de geschenken van eindejaar.

Gie Goris

Bestellen kan op het adres van Wereldwijd, dat trouwens instond voor de produktie: Arthur Goemaerelei 69, 2018 Antwerpen, Tel.: 03/216.29.35. Aanvragen voor een kooroptreden bij May Dierckx, 015/24.11.21

TELEVISIE

Het ei van Miel Louw

*Gezien mijn extreem hoge loon probeer ik de jongste tijd wat meer bewust consument te zijn. Daartoe consumeerde ik afgelopen maandag een halve televisie-avond consumentenprogramma's. Een consumptie bij de hand bekeek ik eerst *Watchdog* op BBC-1 om, na een uurtje pauze, het aloude *Wikken en Wegen* op de BRT te aanschouwen. Besluit van de avond: ik eet nooit nog eieren.*

Watchdog had het ondermeer over de door Salmonella aangetaste ei-industrie in Groot-Brittannië. Zelfs het Britse Hogerhuis bleek met dat ei te zitten. Voordien werd gewaarschuwd voor de schadelijke gevolgen van een Rubella-vaccin, toegepast op zwangere vrouwen. De zwaarst gehandicapte peuters veroverden de beeldbuis. Want "Your problem is our business", zo eindigden de programmamakers. *Watchdog* is een ietwat houterig programma voor nuchtere Britten, die niet al te vatbaar zijn voor depressies. Maar het is meteen ook een programma voor alle Britten. Want iedereen eet eieren en

iedereen kan met Rubella geconfronteerd worden.

Maar niet iedereen heeft het "geluk" om in aanraking te komen met de in *Wikken en Wegen* aangebrachte thema's. Een Austin Montego 1.6 is een schitterende wagen, en je kan er prima je ski's van het merk "Atomic Arc" in kwijt. Een uitstekende wagen voor mensen die hun spaarcenten in beleggingsfondsen doen renderen. Heeft de BBC het over (eieren) leggen, dan heeft het de BRT het over beleggen. Een kwestie van eieren voor je geld. Op voorwaarde dat je dat geld wel hebt natuurlijk, want daar ging men in *Wikken en Wegen* toch wel van uit. Ook kijkers-zonder-centen zitten kwijlend

mee te kijken. Op die manier past *Wikken en Wegen* perfect in de glamour-televisiecultuur, een consumptiewereld om naar uit te kijken, om ook zelf na te streven. Die consumptiewereld kreeg je niet te zien in *Watchdog*. Daar stelde men wantoestanden aan de kaak en werden verantwoordelijken opgezocht, iets wat *Wikken en Wegen* overigens ook wel eens pleegt te doen. Maar dan toch niet op deze maandagavond.

Het blijft hoedanook frustrerend televisie-kijken. Omdat je als niet-begoede Belg niet in staat bent grote auto's te kopen. Omdat je nog steeds niets begrijpt van het wereldje van de financiële incrowd. En vooral omdat je niet in staat bent iets te doen tegen al de gepresenteerde wantoestanden: het naast elkaar bestaan van koopkrachtige en arme mensen, de armtierige breedte van je autobanden, de maffia van de farmaceutische industrie, en bovenal: de onaantastbaarheid van de ei-industrie!

Eric Goubin

Het nieuwe wetsontwerp op de pers heeft de liberale intelligentsia in de USSR danig verontrust. Alleen de "sociale organisaties" die wettelijk geregistreerd zijn, zouden nog publikaties mogen uitgeven. De publikaties van talrijke informele clubs, die quasi onafhankelijk opereren, zouden dan ernstig beperkt worden! Kortom het staatsmonopolie op de pers blijft gehandhaafd. In de tweede plaats zou de berichtgeving die het "bestaand sociale systeem ondermijnt", verboden worden.

Zo kan zelfs Gorbatsjov de mond gesnoerd worden. De wet op de onderneming kan dan maar meteen afgevoerd worden omwille van het -in wezen- anti-bureaucratische karakter.

De conservatieven met Ligatsjov in het gareel willen deze wet maar al te vlug goedkeuren. Maar dit is buiten de waard gerekend. De geest van vrijheid en discussie die over de USSR waait, betekent zonder twijfel dat het ontwerp zal worden geamendeerd.

Niettegenstaande de dynamiek van glasnost kan men nu wel spreken van een kritische pers, maar het blijft een gecontroleerde pers. Een drietal voorbeelden tonen dit duidelijk aan:

1) De wet op de individuele arbeidsactiviteit van 1986 verbiedt uitdrukkelijk de productie van vermenigvuldigings- en

De paradox van de glasnost

KOPIEERAPPARATEN VERBODEN IN S.U.

kopieerapparatuur. 2) Abonnementen op tijdschriften uit de andere republieken of het buitenland verlopen via het Ministerie van Verbindingen. Zij beslissen in principe of er een abonnement op een blad wordt genomen of niet. 3) De "glasnostpers" zoals *Moskovskie Novostie* bericht wel over de Volksfronten in de Baltische staten, maar besteedt nauwelijks aandacht aan de manifestaties in Armenië. Meer zelfs, de algemene staking in Erevan werd veroordeeld. Toevallig is dit ook de lijn van Gorbatsjov. Die zo geprezen glasnostpers is eigenlijk kritisch binnen de grenzen die de machthebbers van het moment hebben bepaald; de paradox van

de glasnost dus. Volgend voorbeeld kan dit best illustreren: op 13 maart verscheen in de Sovjetskaia Russia een artikel van een zekere Nina Andreeva. Van Glasnost en perestrojka werd brandhout gemaakt; Stalin werd vurig verdedigd.

Deze schijnbare aanval van de conservatieven was goed getimed: Gorbatsjov en zijn chef-ideoloog Yakovlev waren niet in Moskou. "Die van boven" gaven toen het sein voor publikatie van dit artikel in andere kranten, hetgeen ook gebeurde zonder kritiek. Alleen een jongerenkrant in Bielorussie weigerde.

Pas drie weken later werd Nina Andreeva zwaar gecounterd in de Pravda. Wellicht had Gorbatsjov toen het licht op groen gezet voor een echte anti-stalinistische campagne in de media. En die media voerden dan weerom -uit gewoonte- de bevelen van hogerop uit. Een gevolg van decennia lang monolithisch denken. Tot slot nog dit: bij de hervormingen met betrekking tot de functionering van de pers herinneren we eraan dat de USSR het Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten heeft goedgekeurd, wat onder meer de vrijheid van meningsuiting waarborgt. Dit recht omvat de vrijheid "om inlichtingen en denkbeelden van welke aard dan ook op te sporen, te ontvangen en door te geven, ongeacht grenzen, ..."

Dirk Diels

Dit is "Toestanden" nr. 11. Voor de lezers die nog geen abonnement namen volgen hier 11 goede redenen om dat wel te doen:

1) U hebt al 11 keer de kans gemist om ons blad bij U thuis besteld te krijgen, via de goede zorgen van de postman.

2) U blijft sceptisch. Bij de openbare diensten hangen er acties in de lucht en U vreest dat Uw postman binnenkort in staking gaat en dan Uw "Toestanden" verwaarloost. Dan moet U met het volgende rekening houden: "Toestanden" steunt de eisen van de postmannen. Dus hopen wij van hen hetzelfde.

3) "The postman always rings twice". Als U de artikels van Wim Van Rooy in onderhevig blad zorgvuldig las, weet U dat er in de gelijknamige roman van James M. Cain geen enkele postbode voorkomt. De verklaring voor dit raadsel ligt nochtans voor de hand. Niemand in de roman van Cain is geabonneerd op "Toestanden". Waarom zou de postman bij die mensen

"Toestanden" per postman

aanbellen? Bij auteur Cain zelf, ligt dat anders. Die heeft een abonnement. Maar waarom belt de postman bij hem tweemaal? Dat is een heel verhaal: Cains vrouw liep weg en nu doet hij zijn was zelf. Dat gebeurt iedere donderdagochtend. Zijn oude wasmachine maakt veel lawaai. Daarom hoort hij soms het belletje van zijn factuur niet. Om zeker te zijn belt die altijd tweemaal. U hebt het begrepen: "Toestanden" is ook een cultureel weekblad. De literatuur heeft voor ons geen geheimen meer.

4) Uw factuur beperkt er zich natuurlijk niet toe om U alleen maar Uw exemplaar van "Toestanden" te bezorgen. Op de tram zat hij al ijverig te bladeren in het blad en als hij bij U komt, raad hij U aan

wat U best eerst leest. Net als Mario, de facteur van Pablo Neruda in de roman van Antonio Skarmeta, slaat ook Uw postbode iedere keer een babbeltje met U. Die roman van Skarmeta heet "Brandend ongeduld" en die titel drukt precies Uw gevoelens op donderdagmorgen uit.

5) "Thursday morning at five o'clock, as the day begins", zongen de Beatles. U kent het liedje en U weet hoe het verder gaat: donderdagmorgen brengt de postman Uw lijfblad...Ja, die "five o'clock" is een dichterlijke vrijheid van John Lennon...

De volgende 6 redenen om een abonnement te nemen op "Toestanden" vindt U in nummer 12. Ondertussen kan U misschien al 1.988 F storten op rekening 001-1762098-72 van uitgeverij Zijdelings CV. Een permanente opdracht van 200 F per maand is ook welkom.

(Wat verder in dit blad (op p 29) vindt U een invulbon)

DOSSIER

Na bijna één jaar intifada

De eerste steen van een Palestijnse staat

Vorige week riep de Nationale Raad van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) de onafhankelijke staat Palestina uit. In dit dossier legt Lucas Catherine uit dat deze beslissing onmiddellijk voortvloeit uit de "Intifada", de opstand van het Palestijnse volk die nu bijna een jaar duurt. "Intifada" betekent "iets van zich afschudden" of ook nog "terug op zijn poten terecht komen". Dat geeft precies aan waarover het gaat voor de Palestijnen, zowel die uit de door Israël bezette gebieden, als diegenen die in Israël zelf wonen (maar dat is in feite een tautologie, want voor de Palestijnen is Israël, zelf een door Israël bezet Palestijns gebied). Doorheen hun opstand proberen de Palestijnen Israël van zich af te schudden, trachten zij opnieuw op hun poten terecht te komen.

Dat dit veel bloed en tranen kost, heeft het voorbije jaar uitvoerig bewezen en de Palestijnen zijn nog lang niet uit hun problemen. Wel integendeel: de uitslag van de Israëlische verkiezingen op 1 november jongstleden voegde er nog een probleem aan toe. Die verkiezingen liepen uit op een zege voor rechts. Deze is hevig gekant tegen onderhandelingen met de Palestijnen en met hun vertegenwoordiger, de PLO. Zonder dergelijke onderhandelingen is het echter niet mogelijk om tot een oplossing te komen voor het samenleven van de Joodse en Palestijnse volkeren. De auteur van dit dossier publiceerde al heel wat over dit onderwerp. Zopas verscheen bij EPO, het boek "De Palestijnen: een volk teveel?" waaraan Lucas Catherine meewerkte, naast Wim De Neuter en Noam Chomsky.

Op 9 december 1987 brak in de bezette gebieden een volksopstand uit. Voor velen onverwacht. Men wist niet wat er gebeurde: de bevolking kwam massaal op straat en ging het Israëlische bezettingsleger met een handvol stenen te lijf. Omdat men de gebeurtenissen niet echt begreep, noemde men die revolutie al snel naar dit opvallend beeld: de Stenen Revolutie. Wie de situatie enigszins kende, wist dat de Palestijnse bevolking zich sinds de bezetting in 1967 permanent geroerd heeft en dat men zich naar aanleiding van de twintigste verjaardag van die bezetting aan een opflakking kon verwachten. Dat de revolutie zo massaal en zo gestructureerd zou zijn, was voor iedereen een verrassing. Men had duidelijk de onvrede van de Palestijnen in de bezette gebieden onderschat.

Al onmiddellijk na de aanvang van de bezetting reageerde de bevolking. In de Gaza-strook gebeurde dat op grote schaal en gewapenderhand. Tussen 1968 en 1971 voerden de Palestijnse fedayin dagelijks aanvallen uit op Israëlische troepen. Hun wapens haalden ze uit de voorraden die het Egyptische leger had achtergelaten. 'sNachts controleerden zij de kampen en trokken de Israëliërs zich in hun kazernes terug. Dankzij een meedogenloze repressie, drukte de toenmalige generaal en latere minister Ariel Sharon het Palestijnse verzet de kop in. Hij beval duizenden mannen, vrouwen en kinderen op te sluiten in de gevangenkampen van de Sinaï, honderden mensen te deporteren, hele wijken en kampen door bulldozers te laten vernietigen. De avondklok werd een dagelijkse realiteit. Ook in Cisjordanië organiseerde zich het verzet. Na de oktober-oorlog van 1973 kwam daar het Palestijns Nationaal Front tot stand. Het Front organiseerde stakingen en betogingen. Het vertegenwoordig-

de ter plaatse de PLO-leiding. Toen in 1974 de UNO Yasser Arafat uitnodigde en de PLO de status van UNO-waarnemer verkreeg, staakte heel Gaza en de Westbank. Toen reeds roerden zich de Israëlische Palestijnen. Op 31 maart 1976 bijvoorbeeld kwamen zij massaal op straat om te protesteren tegen nog meer landonteigeningen. Uit solidariteit met die actie staakten ook de bezette gebieden.

Burgemeesters

In april 1976 organiseerden de Israëliërs gemeenteraadsverkiezingen in Cisjordanië. Ze dachten dat de PLO-leiding deze zou boycotten en dat ze zo konden komen tot een verkozen alternatief voor de PLO. De Palestijnen waren hen echter te slim af. Het Palestijns Nationaal Front nam deel aan de verkiezingen en veroverde in 18

Mijn vaderland is héél Palestina

van de 24 gemeenten de burgemeesterszettel. Israël reageerde kwaad, ontnam de burgemeesters hun mandaat of deporteerde hen, terwijl het de gekozen gemeenteraden ontbond.

In oktober 1978 ontbonden de Israëliërs het Palestijns Nationaal Front. Daarom zette de PLO een nieuw orgaan op: de Raad voor Nationale Leiding, die het verzet zou leiden tussen 1978 en 1982, ageerde tegen de akkoorden van Camp David, tegen de Jordaanse invloed en tegen de bestuursorganen die de Israëliërs in het leven riepen ter vervanging van de ontbonden gemeenteraden, namelijk het Burgerlijk Bestuur en de Dorpsliga's. Weer volgden deportaties en arrestaties. De Israëlische overheid pakte de afgezette burgemeesters, die lid waren van de Raad voor Nationale Leiding, hard aan: deportatie van de burgemeesters van Hebron en Halhul, een bom in de auto van die van Nabloes en Rammalah. Ook deze Raad voor Nationale Leiding werd in mei 1982 verboden.

IJzeren Vuist

Daarna ging het initiatief voor het verzet uit van de scholieren en studenten. Israël brak ook dat verzet. Toen het Israëlische leger in 1982 Libanon binnenviel, bleef alles rustig, want zovelen zaten gevangen, waren gedeporteerd of lagen in het ziekenhuis.

Vanaf 1984 nam het verzet weer toe. In de streken rond Hebron en Nabloes en ook in Gaza, viel het verzet Israëlische soldaten en kolonisten aan. Sommigen vonden daarbij de dood. Op 4 augustus van dat jaar lanceerde premier Rabin daarom zijn politiek van de IJzeren Vuist: 62 Palestijnen opgesloten zonder vorm van proces, een tiental deportaties en vijf executies, dat alles op één maand tijd. In de twee volgende jaren verhevigde de repressie nog meer: honderden huizen door bulldozers platgelegd, sluiting van scholen en universiteiten, enkele kranten kregen een permanent verschijningsverbod en tientallen mensen werden neergeschoten. Op 9 december van vorig jaar barstte dan de revolte van de jongeren in al haar hevigheid los.

Geen angst

De media voelden aan dat deze revolte ditmaal niet alleen heviger en massaler was, maar ook anders. Midden december '87 beschreef *Libération* de sfeer in Gaza als volgt: "Wat onmiddellijk opvalt is dat in de gebarricadeerde straten niemand schrik heeft. Je ziet haat, bitterheid en

Hoe een Palestijn denkt over een West-bankstaat of een eengemaakt democratisch Palestina werd misschien nog het best verwoord door de "Minister van Cultuur" van de PLO, Mahmoed Darwish, in een brief aan zijn vriend Samih al Qassim gepubliceerd in *Yawn al Sabi* van 18 april 1988.

Mahmoed Darwish, is geboren in 1942 in een dorp bij Haifa. Zes jaar later wordt zijn dorp verwoest en verhuist hij naar Haifa, waar hij later zal werken voor kranten en tijdschriften, onder andere met Samih al Qassim. In 1970 verlaat hij Israël en vervoegt de PLO-leiding. Nu is hij lid van het uitvoerend comité van de PLO. Hij geldt als de bekendste Palestijnse dichter.

Samih al Qassim, geboren in 1939, woonde eerst in Nazaret, daarna in Haifa waar hij hoofdredacteur was van het culturele tijdschrift *al Jadid*. Daarin werkte hij samen met Darwish. Nu woont hij in Nazareth en leidt er de uitgeverij Arabisk. De passage in de brief handelt over een gedicht dat Darwish over de intifada schreef en dat nogal ophef maakte. De zionisten verweten hem dat hij "alle joden in zee" wilde drijven. Eerste Minister Shamir citeerde het gedicht in de Knes-

seth. Dat leverde Darwish een proces wegens racisme op in Parijs waar hij nu woont. Hier dan het uittreksel.

"Een Israëlisch journalist kwam mij onlangs interviewen en vroeg:

-Hebt u geschreven "vertrek uit mijn wonden"?

-Ja, dat heb ik.

-Waarom?

-Mijn wonde is van mij. Ze is een deel van mijn identiteit. Hebt u er misschien recht op?

-Nee, maar u hebt geschreven: "Vertrek uit ons graan".

-Ja, dat heb ik, want mijn graan vormt mijn dagelijks brood. Hebt u misschien recht op mijn brood?

-Neen, maar u hebt geschreven "vertrek uit onze zee".

-Ja, dat heb ik, meer zelfs "vertrek uit onze lucht en uit ons land dat gij bezet".

-Maar er is geen zee in bezet gebied.

-Kent u dan de kaart niet van het gebied dat u bezet? Gaza ligt aan de zee.

-Wilt u zeggen dat u het over de Zee van Gaza had?

-Die zee heet de Middellandse Zee, niet de Zee van Gaza

-Wilt u daarmee zeggen dat we ons in zee

wrok, opwinding in hun ogen, maar nooit een blijk van angst. Deze jongeren hebben hun lot in eigen handen genomen en zullen doorzetten, wat ook de gevolgen mogen zijn. Een van hen, het hoofd in een kuffia gewikkeld om niet herkend te worden, steekt een portret van Yasser Arafat de hoogte in en schreeuwt: "Wij zijn hier baas!" (Libé, 18 december 1987). Wat natuurlijk eerst en vooral opviel, was de jeugdige leeftijd van de stenengooiers. Een eerste poging om het fenomeen te

omschrijven, ging in de richting van een soort Palestijnse mei '68. Dat vertaalde zich in het journalisten-jargon door het veelvuldig gebruik van de term "shebab", een Arabisch woord dat gewoon "jeugd" betekent.

Sedert de Iraanse revolutie liggen de "fundamentalisten" goed in de mediemarkt. De tweede poging van de journalisten bestond erin uit te leggen, dat niet de PLO, maar de Jihad achter de revolte zat. De revolte beperkte zich echter niet tot het Islamitische Gaza. Ook christelijke steden als Betlehem deden mee. Derde poging: de Palestijnen zijn de bezetting na 20 jaar moe. Die uitleg klopte evenmin gezien de Palestijnen in Israël zelf van bij het begin aan de opstand deelnamen. Eind december vorig jaar verspreidde de revolte zich naar Umm al Faham, Nazareth, Lydda en Jaffa. Ook in de Negeb begonnen Palestijnse bedoeïenen wegversperingen op te gooien.

moeten verdrinken?

-Ik heb geschreven "vertrek uit onze zee", niet vertrek in zee.

-Wat bedoelt u als u schrijft: "Gij die voort gaat in de zee van mijn woorden".

-Dat schrijf ik niet. Ik schreef "Gij die voorbij gaat tussen woorden". Er is een verschil tussen het woord *zee* (bahr) en het woord *tussen* (bayn).

-'Maariv' en andere kranten zeggen dat u schreef "zee van mijn woorden".

-Ik ken mijn eigen gedicht toch wel zeker, en beter dan de Israëlische kranten. En zelfs als ik had geschreven "zee van mijn woorden", waar zit het probleem?

-Wel, dat zou een oproep zijn om ons in zee te gooien.

-Laat me niet lachen!

-U hebt geschreven: "Wij bezitten wat u niet hebt, een vaderland en een toekomst".

-Ja, dat heb ik. En, choqueert u dat?

-Wij zouden geen vaderland en geen toekomst hebben?

-U hebt geen vaderland en geen toekomst in bezet gebied.

-Vertel me eens, wat is uw land?

-Wel mijn land, dat is mijn vaderland Palestina.

-Heel Palestina?

-Ja. Heel Palestina is mijn vaderland. Heeft iemand u proberen wijs te maken dat dit niet zo zou zijn?

-Nee, maar het is mijn land.

-U, u denkt dat uw land zich uitstrekt tussen Nijl en Eufraat, terwijl ik het alleen maar over Palestina heb.

-En wat zijn dan onze grenzen?

-Ja, dat moet u uitmaken. U moet zeggen

welke grenzen u wilt binnen ons land. De laarzen van de bezetter zijn geen grenspalen, wat generaal Dayan ook gezegd mag hebben. Wij stellen ons de vraag niet waar ons vaderland ligt, wij weten dat. Wat we ons afvragen is in welk deel van ons land wij onze staat zullen kunnen stichten. Wij hebben u niets afgenomen. Wat wij opeisen is van ons. Wanneer u zich terugtrekt uit een deel van ons land naar een ander deel van ons land, dan nemen wij niets van u, begrijpt u?

-Nee, dat begrijp ik niet.

Hij begreep niet dat vrede nog niet wil zeggen zijn vrijheid opgeven, dat vrede daarom nog geen rechtvaardigheid is. Dat wanneer wij het recht op terugkeer eisen, het recht op zelfbeschikking, het recht om een staat op te richten in een deel van ons land, dit nog niet wil zeggen dat ons land ons land niet meer zou zijn. Hij begreep niet dat als die staat er komt, de bezetter niets opgegeven heeft, maar dat wij dan toegevingen hebben gedaan. (...)

Twintig of veertig jaar mogen voorbij gaan, maar dat wil nog niet zeggen dat wij, Palestijnen, vergeten waar we vandaan komen en dat onze wortels in ons land zitten ingeplant.

"Wat is uw vaderland Samih al Qassim?". Stel dat ze je dat in Israël vragen, dan antwoord je toch: "Mijn vaderland dat is mijn land, Palestina". Stel je voor dat ze je dan vragen: "En, welke staat is dat". En je zou dan antwoorden: "Wel, Gaza en de Westbank". Je zou wat horen: "Stuk vijfde colonne, maak dat je weg bent naar je staat in Gaza!"

Kampbewoners

Het ging duidelijk om meer dan alleen maar de Israëlische bezetting. Sinds het begin van de bezetting doken er plaatsnamen op die men op de kaart niet kan terugvinden, zoals Jabaliya, Balata of Dahiya. Dat zijn geen namen van steden of dorpen, maar van vluchtelingenkampen. Hun inwoners zijn afkomstig uit gebieden die we nu Israël noemen. Deze kampbewoners vormden duidelijk de voorhoede van de revolte. Zij willen meer dan alleen maar het einde van de bezetting. Zij willen terug. Zij stellen Israël zelf in vraag. Zoiets is natuurlijk taboe in het Westen. Op dit element kon of wilde de westerse pers niet ingaan om de revolte te verklaren.

Sinds april van dit jaar heeft de internationale pers de naam "Intifada" overgenomen. Alleen de naam, niet wat erachter zit. De pers beperkt zich tot de feiten. Die zijn soms gruwelijk. Met Kerstmis '87

publiceerden de kranten de eerste foto's van tentenkampen die als gevangenis dienst doen. Die gevangenis zaten toen al té vol. In februari '88 volgden de berichten over het levend begraven van Palestijnen in het dorp Salem. Tien dagen later toonde CBS beelden met de "steniging" van twee Palestijnen door Israëlische soldaten. De dagelijkse berichtgeving bestond verder uit doden, gewonden, deportatie, het opblazen van Palestijnse huizen, Israëlische kolonisten die op betogers schieten enzovoort.

Tegenmacht

Van bij het begin staat de revolte onder leiding van de PLO-Eengemaakte Nationale Leiding (ENL). Zij gaf de naam "Intifada" aan de beweging.

Wie wil weten waar het de Palestijnen om te doen is, dient de mededelingen van de ENL te lezen. Bij het overlopen ervan valt het op dat de leiding steeds meer zelfvertrouwen krijgt en dat ze het zich kan veroorloven om zeer concrete acties voor te stellen, zoals bijvoorbeeld het veranderen van de openingsuren voor de winkels: mededeling nr. 13 voorziet zo dat de winkels niet van 8 tot 11 uur 's morgens, maar wel van 14 tot 17 uur 's namiddags zullen openen.

Vanaf mededeling nr. 10 geeft de ELN uitdrukkelijk de richtlijn om lokale volkscomités op te richten, die voorstellen dienen te doen aan de leiding en die de acties in handen moeten nemen. Acties betekent niet alleen protestbetogingen en stakingen. Ze dienen in de eerste plaats om een tegenmacht op te bouwen. De volkscomités organiseren de boycot van Israëlische producten, innen zelf belastingen en trachten tegelijkertijd de betaling van belastingen aan de Israëlische overheid te verhinderen.

Volkstuinjes

Kortom, het verzet valt niet alleen het Israëlisch bestuur aan, maar probeert parallel de Palestijnse autonomie concreet te verwezenlijken. De ENL roept politie-agenten en ambtenaren op om ontslag te nemen en zet zelf eigen diensten op. Tijdens stakingsdagen wordt werk op het land georganiseerd en de ENL heeft de bevolking opgeroepen om zelf volkstuinjes aan te leggen: op stoepen en pleinen, in parken en op grasvelden, ten einde een langdurige staat van beleg te kunnen overleven. Iedereen kweekt kippen, konijnen en geiten, tot zelfs op de gazons van de luxe-villa's toe.

Een van de problemen voor de ENL was de manipulatie van haar mededelingen door de Israëlische geheime dienst. Deze laatste probeerde er zelf te verspreiden, kwestie van de verzetsbeweging in diskrediet te brengen. Om hieraan te verhelpen zorgde de binnenlandse leiding ervoor dat ook de verschillende Palestijnse radiostations in Libanon, Syrië en Irak haar berichten uitzond. Die stations kunnen in de bezette gebieden beluisterd worden. Het belangrijkste station was dat van Ain al Helwe in Zuid-Libanon, tot de Israëlische luchtmacht het op 9 augustus van dit jaar bombardeerde. Nu blijven

alleen de stations in Syrië en Irak over. Maar het Syrische station, gecontroleerd door de Palestijnse oppositie en het Baath-regime, heeft nogal eens de neiging om de mededelingen "in te korten". Het station in Bagdad is dan weer moeilijker te ontvangen. Groot voordeel van deze uitzendingen: zo blijkt natuurlijk overduidelijk dat de ENL een emanatie is van de externe leiding, van de PLO dus.

Eigen staat

Eind juli trad de intifada in een kritieke fase. Alle doelstellingen op korte termijn waren verwezenlijkt: op wereldvlak kon men niet langer naast het Palestijns probleem kijken. Het stond ook weer bovenaan de inter-Arabische agenda; de jongste revolutie had de Jordaanse invloed tot een minimum herleid en de representativiteit van de PLO groeide met de dag. Ook koning Hoessein van Jordanië had dat begrepen en in zijn toespraak op 1 augustus jongstleden kondigde hij aan dat hij afzag van iedere aanspraak op Cisjordanië en dat hij de politieke en juridische verantwoordelijkheid voor de gebieden aan de PLO overdroeg. Al waren zijn motieven niet zo zuiver op de graat, feit blijft dat hij concludeerde dat zijn rol tijdelijk was uitgespeeld. De intifada bereikte wat ze wilde bereiken: de meeste ambtenaren die ontslag konden nemen, hadden dat gedaan, de belastingboycot was een succes, net als iedere oproep tot staking of betoging. De PLO en de ENL zagen in dat ze een nieuwe fase van de Palestijnse strijd dienden in te luiden. Daarom ontwikkelden ze projecten voor eigen identiteitskaarten, voor een eigen bestuur, voor een eigen staat met aan het hoofd een regering samengesteld door de externe PLO-leiding. Die ontwikkeling kreeg haar beslag tijdens de jongste Palestijnse Nationale Raad in Algiers, die besliste over te gaan tot de oprichting van een "Palestijnse staat op Palestijnse grond, met Arabisch Jeruzalem als hoofdstad".

Resolutie 242

Buiten het Midden Oosten zou deze nieuwe evolutie in principe niet zo veel problemen opleveren, gezien de PLO zich nu steunt op alle UNO-resoluties in verband met deze regio. Zo grijpt de PLO terug naar het UNO-plan van 1947 dat Palestina verdeelde tussen Joden en Pa-

lestijnen en zo aanvaardde de PLO in Algiers UNO-resolutie 242. Aangenomen na de zesdaagse oorlog in 1967, voorziet deze resolutie volgende ruil: Israël ontruimt de tijdens die oorlog bezette gebieden -Gaza en de Westbank bijvoorbeeld- en krijgt van zijn Arabische burens de verzekering dat zij de vrede zullen handhaven. Het aanvaarden van deze resolutie houdt impliciet de erkenning van de staat Israël in.

De stichting van een Palestijnse staat in de bezette gebieden zou tussen de Palestijnen onderling wel eens problemen kunnen geven. De externe PLO-leiding in Tunis en vooral de tenoren van Al Fatah, Arafat en Abu Iyad, zijn er blijkbaar al een hele tijd voor gewonnen. Georges Habash van het Volksfront, die tijdens de vergadering in Algiers nogmaals in de minderheid stond, verklaarde nochtans, kort na de toespraak van koning Hoessein dat het uitroepen van een Palestijnse staat in de bezette gebieden "een van de mogelijkheden is die men moest bestuderen om te kijken hoe men het juridisch vacuüm kan opvullen, ontstaan doordat Jordanië de Westbank afstootte".

Palestijnse opiniepeilingen

Binnen de Palestijnse publieke opinie ligt de zaak iets moeilijker. Het politieke programma van de PLO voorziet op lange termijn nog steeds de oprichting van een democratische bi-nationale staat in héél Palestina. Een kleinere Palestijnse staat in een deel van Palestina, wordt slechts als een tijdelijke noodoplossing beschouwd. De consensus hierover is bijzonder groot. Bij een peiling uitgevoerd in september 1986 sprak 77,9% van de Palestijnen in de bezette gebieden zich uit voor een democratische staat in heel Palestina, met Joden en Arabieren in één staatsbestel. Een enquête bij de in Israël wonende Palestijnen, vertoonde dezelfde tendens: na 40 jaar in Israël te hebben gewoond, spreekt 60% van deze mensen zich nog altijd uit voor één democratische bi-nationale staat. Daartegenover weerhoudt slechts 10% van de Joodse bevolking deze idee. Uit dit laatste cijfer heeft de PLO nu haar conclusies getrokken en stelt een tussenoplossing voor: een Palestijnse staat in de gebieden waaruit Israël zich moet terugtrekken en recht op terugkeer voor de Palestijnse vluchtelingen. Daarover wil de PLO onderhandelen, wetende dat dit geen rechtvaardige, maar misschien wel een haalbare oplossing is. Dit is het uitgangspunt dat de PLO op een internationale conferentie wil verdedigen.

Internationale troepenmacht

Liggen de problemen niet zo eenvoudig binnen de Palestijnse publieke opinie, echt moeilijk wordt het wanneer we de houding van Syrië en Israël bekijken.

Aan Arabische kant komt er vooral oppositie van Syrië. Dat heeft in Libanon al bewezen wat het wil. President Assad is van oordeel dat de "bevrijding van Palestina een kwestie is die alle Arabieren aangaat". Natuurlijk beschouwt hij zichzelf als de spreekbuis van alle Arabieren. In Libanon heeft Syrië alles op alles gezet om de PLO uit de weg te ruimen. Ook nu zal Assad geen PLO aan zijn grenzen dulden.

Een nog groter probleem vormt natuurlijk Israël. Daar zal de regering alle middelen aanwenden om de Palestijnse staat te verhinderen.

Zowel Likoeed als de Arbeiderspartij zijn het hierover eens. Er komt voor hen geen PLO-staat naast Israël. Om hun staat werkelijk uit te bouwen doen de Palestijnen er best aan ervoor te zorgen dat een internationale troepenmacht achter hen staat, want anders zal Israël deze nieuwe staat onmiddellijk vernietigen.

Deporteren

De oude idee om de Palestijnse bevolking te deporteren, een plan uit de oorlog van 1948 en dat de Labour-regering toen ook grotendeels uitvoerde, dook weer op tijdens de recente verkiezingscampagne in Israël. Niet alleen in de propaganda van de extreem-rechtse Gush Emunim en Meir Kahan, maar ook in het zog van de Arbeiderspartij. Reserve-generaal Rehavam Zeevi -tot voor kort aanhanger van Labour- stichtte de "Vaderland-beweging" met het doel om tijdens de campagne de tranfert-gedachte ingang te doen vinden. Moeilijk heeft hij het daarbij niet gehad. Uit opiniepeilingen van "Maariv" en van de "Jerusalem Post", begin van augustus '88 uitgevoerd, blijkt dat tussen 49% en 68% van de Joodse bevolking nu al voor deze idee gewonnen is. De zionistische ideologie, die een "Araberfrei" en zuiver Joodse staat wil, is nog steeds algemeen aanvaard.

Dat zijn de talrijke problemen waarmee de intifada en de PLO geconfronteerd worden op het ogenblik dat ze de eerste stenen leggen van een Palestijnse staat.

Lucas Catherine

KRONIEK

Agalev-conclaaf
op 19 en 20 november

De toekomst van de groenen

De ecologisten staan voor zware uitdagingen en daarom waren ze in conclaaf bijeen. In de Ceder te Astene werd door de kaders en militanten gedurende het weekend van 19 en 20 november een soort van retraite gehouden.

DE TOEKOMST VAN DE GROENEN

heeft willen spelen ten aanzien van de nieuwe sociale bewegingen: Jef Turf is er zelf altijd een grote promotor van geweest om dit soort bewegingen bij een partij te betrekken. Eigenlijk gaat het om een politieke discussie met twee facetten. Ten eerste stelt zich de vraag wat er nog overblijft van de nieuwe sociale bewegingen in Vlaanderen. Ze hebben nuttig werk verricht, ik wil daar zeker niet misprijzend over doen. Nu is hun impact echter geringer. Twee: wat is de rol van Agalev? Onze partij wil noch de koepel, noch de spreekbuis zijn voor nieuwe sociale bewegingen. Het is aan de sociale bewegingen om uit te maken of ze een politieke partij kunnen gebruiken om hun doelstellingen te verwezenlijken. Niet omgekeerd. De situatie is hier trouwens anders dan in Duitsland. Vallen daar Die Grünen weg, dan heb je alsnog een buitenparlementaire oppositie.

Welke zijn de doelstellingen op middellange termijn?

Luc Lamote: Ons hoofdobjectief is een kwalitatieve verdieping. Wij willen nu

Velen zullen zich nog herinneren hoe in de tweede helft van de jaren '70 geregeld sprake was van Groene Fietsers en hoe uit tal van ludieke acties een beweging groeide, die veel verder keek dan het leefmilieu. Het zwaartepunt lag in Antwerpen, waar onder meer pater Versteylen leven in de brouwerij bracht. Het was ook daar dat de nieuwkomers hun eerste electorale stappen waagden, zij het na heroïsche discussies. In '79 nam Agalev deel aan de Europese verkiezingen, met Marc Dubrulle als lijsttrekker. Bijna zonder propaganda werd toen 2,5% gescoord en dat gaf bij de politieke kaste een lichte schok. Een eerste, maar beslist niet de laatste. Want 10 jaar later gaat het wel om meer dan onbespoten groenten uit Balen. Versteylen is bewust op de achtergrond verdwenen, Dubrulle werd uitgerangeerd. Bij elke verkiezing steeg de aanhang en Agalev is, zo stelt Mieke Vogels het vast, tot eigen verbazing een heuse partij geworden. Bij de Euroverkiezingen van volgend jaar mikt men zonder verpinken op 10%. Onrealistisch? In '84 werd met het oog op Straatsburg 7,1% gehaald (Ecolo 9,9%) en wat verkozen Paul Staes heeft gepresteerd, dwingt zelfs bij de tegenstanders respect af.

Identiteit?

Toch is niet alles koek en ei binnen Agalev. De voorbije gemeenteraadsverkiezingen leverden wel een verdubbeling in zetels op, in procenten was de vooruitgang minder spectaculair. Het gebeurt niet elke dag dat een politieke formatie zichzelf in vraag stelt en omdat verkiezingen ooit een Spielerei waren, staat men nu voor het probleem: waar moet het heen? Agalev is groot geworden vanuit een aantal basisbewegingen, die ten dele hun achterban vormen. Over VAKA, Amnesty International, Greenpeace en dergelijke zei Jef Turf onlangs (zie Toestanden nr. 10): "Er zou een beweging moeten komen die al deze initiatieven kan overkoepelen en die de zaken globaal benadert. De grote fout zou echter zijn te zoeken naar een politieke partij met deze opdracht, omdat deze niet anders kan dan perverteren en dus doel op zich worden". Dit citaat wierpen we voor de voeten van Luc Lamote, partijsecretaris van Agalev, die zelf uit de KP komt.

Luc Lamote (met brede glimlach): Ik maak even abstractie van de rol die de KP

een stevig uitgewerkte groene maatschappijvisie aanbieden in de zin van een "ombouwprogramma". Met het oog daarop is beslist om volgend jaar het thema van een groene economie grondig weer op te nemen.

Sommigen beweren dat er te veel aandacht gaat naar de partijopbouw en dat dit ten koste van het parlementaire werk gaat...

Luc Lamote: Ik zal niet ontkennen dat er de jongste 2, 3 jaar heel wat energie is gegaan naar de partijopbouw, met als hoogtepunt ons conclaaf vorig jaar. Het was dan ook echt nodig, voor een partij die zo zeer is gegroeid. Er moeten toch een aantal minimumvoorwaarden vervuld zijn inzake ledenorganisatie, groepen, middelen (ook technisch), structuur enzovoort. Nu we zover zijn, gaat de slinger weer naar de andere kant, naar de inhoudelijke aspecten.

Agalev wil 10% halen bij de Europese verkiezingen. Is dat niet erg ambitieus?

Luc Lamote: Dat is het zeker, maar we hebben dan ook een paar serieuze troeven. Van alle politieke partijen hebben wij het sterkste internationale imago. Ons werk in het Europees parlement is in brede kring gekend en het wordt gewaardeerd.

De interne keuken

Voor en tijdens dit conclaaf waren er enkele geruchten als zou het zwaar rommelen binnen Agalev en bepaalde figuren zouden hevige gecontesteerd worden. Aan het Antwerpse kamerlid Mieke Vogels vroegen we of het allemaal zo erg is, of er splitsingen dreigen.

Mieke Vogels: Er zijn geen fundamentele spanningen, eerlijk. Er was behoefte aan meer structuur, nu Agalev groter en machtiger is geworden. Vergeet niet dat we met 12 parlementsleden zitten; dat zijn dus full-time politici. Daarnaast zijn er nog eens een aantal professionelen in de partij, die ook informatiedragers en ideeënvertolkers zijn. Dat kan al eens botsen met vrijwilligers of met diegenen die ook dicht bij de partij betrokken zijn; maar er zich full-time kunnen aan wijden. Elk lid is in theorie evenwaardig bij ons. Maar natuurlijk kom je voor het probleem te staan van hoe je op een basisdemocratische manier de politieke controle op de professionelen organiseert.

En heeft u daarvoor al een remedie?

Mieke Vogels: Wij zijn veroordeeld tot een statutair congres, dat binnenkort zal plaatsvinden. We zullen toch een beetje water en vuur moeten verzoenen. Aan de ene kant staan wij heel erg op basisdemocratische principes. In de praktijk moet er toch ook een zekere leiding zijn en organisatie. Wij hebben geen voorzitter, maar er zijn wel gespreksleiders. Dan is er ook het probleem van de rotatie. Dat mag geen dogma zijn en zeker geen formalisme om interne discussies en evaluaties uit de weg te gaan.

Wilfried Devlieghere (Brussels kamerlid), die er even is komen bijzitten, ontkent ook ten stelligste dat er zware spanningen zouden zijn binnen de partij: "In het begin van de jaren '80 hadden wij met grote interne conflicten af te rekenen. Die tijd is echter voorbij. Wat die rotatie aangaat zou ik twee zaken willen opmerken. Ten eerste moeten we niet in de kaart van onze tegenstanders gaan spelen door ons fanatiek vast te pinnen op bepaalde principes. Verder heeft het ook te maken met werkzekerheid. Moeten we bekwame mensen die een mandaat echt goed uitoefenen, naar huis sturen enkel omwille van die rotatiegedachte? Ik geloof dat we geleerd hebben van de fouten van Die Grünen, die daarin overdreven hebben".

Bikkelharde discussies zoals bij Die Grünen, vallen bij Agalev niet te beleven. Wie als waarnemer al een paar van hun congressen heeft bijgewoond, valt steeds weer de rustige, gemoedelijke sfeer op. Je zou bijna kunnen stellen dat de dynamiek veel meer van buitenaf komt, door de bewegingen van het electoraat, door de evolutie van plaatselijke groepen en door actualiteitsgegevens, dan dat er explosieven kunnen worden gevonden wanneer de actiefsten van de partij bijeen zijn. Vlijmscherpe tegenstellingen en opgedeelde kampen met realo's, fundi's, neutralo's of brutalo's zijn bij de Vlaamse groenen ver te zoeken. Is de macht hen zomaar in de schoot gevallen en hebben ze een gezapig compromis gevonden tussen beweging en partij?

Aan kamerlid Van Durme, die er vanaf het eerste uur bij was en de partij heeft zien groeien, vroegen we hoe groot de kloof is tussen de beginperiode en nu.

Van Durme: De ideeën van de beweging blijven sterk doorwegen in de partij. De evolutie blijft eigenlijk in de lijn van die ideeën. Ik kan nog rustig verwijzen naar onze beginselverklaring van jaren gele-

den. Ook onze methodiek en stijl is in wezen niets veranderd. Parlementairen dragen nog steeds af aan de partij, wij weigeren nog steeds allerlei voordelen, ook al hebben we er strikt genomen recht op. Onze manier van omgaan met elkaar binnen de fractie is tekenend: in de omgang zoeken we consensus, geen leiderschap. Zonder te overdrijven kan men beweren dat wij politiek op een andere manier benaderen, ook inhoudelijk.

Wat is de volgende stap?

Van Durme: Er is onder ons een sterke stroom waar te nemen van leden die niet in de eerste plaats naar electorale uitbreiding willen. In ieder geval willen we naar een ideologische en programmatorische verdieping. Voor de basis is dat belangrijk. Denk aan de 150 gemeenteraadsleden die we nu hebben: die mogen best wat begeleiding krijgen.

In Eeklo bent u zo'n beetje de architect van een bestuurscoalitie, waarbij de traditioneel regerende CVP buitenspel werd gezet. Kan Agalev in het bestuur een pragmatische aanpak waarborgen?

Van Durme: Ik vind het een treurige vaststelling dat de CVP het zo vanzelfsprekend vindt dat zij deelneemt aan de macht. Die partij kan het niet verkroppen en heeft verbitterd gereageerd. Toch is wat wij gedaan hebben zuiver democratisch. We kunnen daar nu echt een pluralistisch en open beleid gaan voeren, dat we trouwens tegenover de kiezers absoluut zullen verantwoorden.

Vergeet niet dat we een ruime meerderheid achter ons hebben. De andere coalitiegenoten hebben onze breekpunten aanvaard. Reken maar dat de groene ideeën zeer merkbaar in de beleidsnota

zullen zitten, als we er begin januari mee voor de dag komen. Er is vertrouwen onder de coalitiepartners en het zal niet bij intenties blijven. Neem de geplande milieudienst. We zullen er geen vijf jaar mee wachten, tot vlak voor de volgende gemeenteraadsverkiezingen: in het eerste jaar van de bestuursperiode moet die operationeel zijn. Agalev moet meer kunnen zijn dan een pechstrookpartij.

Agalev is dus, om Van Durme te parafraseren, uit de marginaliteit geraakt. Aan de basis is er wat veranderd, ook de internationale perspectieven komen anders te liggen. Nadine Van Den Bossche, die als vrijwilligster op het Europees Parlement bij Paul Staes werkt, heeft vanuit haar positie zowel over de basiswerking als over de internationale dimensie iets te vertellen. Op de vraag hoe zij de evolutie beoordeelt, kregen we het volgende te horen: "Op het conclaaf hebben we in onze werkgroep de vraag gesteld wat de oorzaak is van een zeker ledenverloop bij Agalev. 't Is moeilijk uit te maken wie weg is en wie gebleven is. Voor mij staat het wel vast dat de partij nu organisatorisch rijp is. In ieder geval is het zo dat we steeds het bewegingsaspect heeft beklemtoond nu de behoefte voelt om politiek-inhoudelijk geïntegreerd te gaan werken. Er is wat mij betreft genoeg gewerkt aan structuren, we hebben ook voldoende informatie om dat integratieve werk te verrichten. Zo'n conclaaf vind ik een uitstekende zaak, voor de sfeer en het contact tussen de leden. Anderzijds ben ik er wel een beetje om bekommerd of men die rijkdom aan ideeën en suggesties effectief in besluiten zal kunnen vertalen". En op de vraag of Straatsburg halen met 10% echt kan, en hoe het leven is met een turbo zoals Staes: "Werken met Staes geeft een andere invalshoek. Of we het zover gaan schoppen in juni kan ik moeilijk voorspellen. Het is wel zo dat mensen anders stemmen bij Europese verkiezingen. Bij het grote publiek is er een toenemende interesse voor de internationale dimensie, denk aan 1992 en zo. Wij krijgen vanuit de meest diverse hoeken -individuen, milieuverenigingen, noem maar op- reacties op ons werk in het Europees Parlement. Dat is zeer bemoedigend. Overigens vind ik de internationale dimensie van de groene stroming ontzettend belangrijk. Agalev mag zijn rol als motor van de Europese Groenen niet afzwakken, integendeel".

Patrick Florizoone

Ondergronds

Nogal wat Antwerpenaars hebben het niet voor vreemdelingen. We willen de zaak niet erger maken dan ze al is, maar het lijkt toch nodig om het verhaal van Gie Goris over de houding van de Antwerpse autoriteiten tegenover de vluchtelingen, aan de akte van beschuldiging toe te voegen.

Vluchtelingen (ten laste) in Antwerpen			
Maand	erkende	kandidaat	Totaal
juli '87	151	508	659
sept.'87	165	448	613
dec.'87	189	278	467
maart'88	194	256	450
juni '88	212	135	347
juli '88	214	130	344

'85). Van 1 februari tot 31 juli 1988 werden er slechts 80 aanvragen goedgekeurd. Een ware overrompeling.

Tegenwettelijk Antwerpen

Terug naar de tabel voor een tweede opmerking. Als we het tel- en optelwerk nog vergeten, dan mag het toch wel duidelijk zijn dat het Antwerpse bestuur tegenwettelijk handelt door haar weigering tot inschrijving. En het feit dat ook andere gemeenten gelijkaardige maatregelen nemen, doet daar niets toe. Ook Miet Smet beaamt dit volmondig in een brief aan de werkgroep Vluchtelingen van het Overlegorgaan Ontwikkelingssamenwerking Antwerpen: "Zoals u terecht in uw brief vermeldt, is het bestuur van de gemeente waar de vluchteling verblijft, verplicht over te gaan tot een inschrijving in het vreemdelingenregister. Elke weigering hiervan -uitgezonderd door de zes Brusselse gemeenten die hiervoor toestemming kregen- is uiteraard onwettig. Daarenboven wordt de vlotte afhandeling van het erkenningsdossier bemoeilijkt doordat de diensten van Justitie, het H.C.V. of het Commisariaat-Generaal voor vluchtelingen de betrokken vluchte-

ling niet kunnen terugvinden aangezien hij nergens ingeschreven is. Daarnaast kunnen er zich moeilijkheden voordoen in verband met ziekteverzekering, tewerkstelling en arbeid enzovoort". Sterker nog: men is zich hiervan in Antwerpen tenvolle bewust. Maar men legt rustig de wet naast zich neer. Er is toch niemand van de provinciale, gemeenschaps- of nationale overheden die zal ingrijpen. Zolang een onwettige daad besparend is, mag het -zo lijkt het tenminste. Tenslotte. Waar zijn die pakweg 140 vluchtelingen naartoe die begin dit jaar nog ingeschreven waren? Er zijn verschillende mogelijkheden: enkelen kunnen erkend zijn, enkelen zullen teruggekeerd zijn, weer anderen zijn verder doorgetrokken op hun odyssee doorheen Europa. Nogal wat (hierover zijn uiteraard geen juiste cijfers beschikbaar) zijn gewoon in Antwerpen gebleven. Zij moesten ondergronds gaan, omdat ze een uitwijzingsbevel kregen en vreesden effectief teruggestuurd te worden naar het land dat ze zopas ontvluchtten. "Ondergronds" betekent dan op de eerste plaats dat het OCMW ze kan schrappen van hun lijst. Maar het betekent dus ook dat deze asielzoekers ander manieren moeten vinden om te overleven. Gelukkig kunnen heel wat Afrikanen wonderen verrichten, zodat enkele *legalen* kunnen zorgen voor meerdere *illegalen*. Tegelijk staan deze mensen bloot aan de verleidingen van een ander soort *ondergrond*. Het verhaal van de Ghanese meisjes in de prostitutie is intussen wel bekend. Het is waarschijnlijk geen alleenstaand verhaal. En zo creëert het beleid datgene wat het beweert te bestrijden: een voedingsbodem voor vooroordelen en racistische propaganda. Indien de stad Antwerpen zou beginnen met een soort amnestie voor alle effectief inwonende asielzoekers, dan kunnen sommige misstanden al verholpen worden. Bovendien is het toch niet ondenkbaar dat men daarna een gecontroleerd schema van toelating zou uitwerken waardoor een redelijk aantal asielzoekers steeds terecht kunnen in Antwerpen. Het systeem draait reeds in Gent. Vijfhonderd mensen voor een "metropool", dat moet toch kunnen.

Gie Goris

Midden vorig jaar kwam er in Antwerpen een overeenkomst tot stand tussen het OCMW en het College van Burgemeester en Schepenen om geen kandidaat-vluchtelingen meer in te schrijven. Reden: het Antwerpse OCMW had op dat moment lichtjes meer dan vijfhonderd asielzoekers ten laste. Die 500 is in dit verband een enigszins magisch getal: het werd door Staatssecretaris Miet Smet vooropgesteld in haar spreidingsplan als minimum door Antwerpen op te nemen kandidaat-vluchtelingen. Hoe het verhaal verder verliep kan u best opmaken aan de hand van bijgevoegde tabel.

Aantrekkingskracht?

Toch enkele verduidelijkingen. Vanuit het beleid is men op een bepaald moment gaan schermen met het argument dat een stad als Antwerpen een sterke aantrekkingskracht uitoefent op erkende vluchtelingen. Vandaar volgde dan de "logische" conclusie om het aantal erkende in Antwerpen wonende vluchtelingen maar op te tellen bij de kandidaten om zo tot aan de spreidingsnorm te geraken. Dat was niet de bedoeling van het spreidingsplan. Bovendien klopt zelfs het sommetje niet meer sinds begin dit jaar. Toch heeft de OCMW-raad na expliciete bespreking er opnieuw voor geopteerd om de niet-inschrijving te handhaven. Boze tongen beweerden dat één en ander ingegeven was door een electorale angst voor het Vlaams Blok. In dat geval mogen we hopen dat de raadsleden van zowel OCMW en Schepencollege terugkeren naar de enige norm die hier mag gelden: het recht en de rechtvaardigheid.

De poging van Antwerpen om de asielzoekers buiten te houden, kadert in de geruchten over de enorme vloedgolf vluchtelingen die ons land overspoelt. Inderdaad steeg het aantal asielzoekers van 945 in 1977 tot 7456 in '86 (in '87 waren heter 'slechts' 5352). Wat meestal onvermeld blijft, is het verschil tussen deze trend en de werkelijke erkenningen. Dat is belangrijk omdat het in feite alleen de erkende vluchtelingen zijn die in ons land blijven, die te maken krijgen met integratie. Met die erkenningen is het namelijk de laatste jaren fel bergaf gegaan (van meer dan 2000 in '81 naar minder dan 1000 in

Initiatiefneemster van De Maandagen, Louise De Neef, is nog steeds verrast dat de eerste Maandag op 9 december 1985 een jonge traditie in het leven heeft geroepen: "Thierry De Mey had een kortfilm van ongeveer 15 minuten gemaakt: *Floréal*. We wilden een première van de film organiseren maar omdat de film zo kort was, hebben we andere kortere dingen samengebracht." De andere dingen waren een kast-installatie van ontwerper-beeldend kunstenaar Gorik, een *no-man show* van Jan Decorte, video's van Mary Jimenez en Eric Pauwels, een dansstukje van Pierre Droulers en Adriana Borriello en de bewuste kortfilm.

Louise De Neef: "De oorspronkelijke bedoeling was om het één keer te organiseren, niet om het te herhalen in de toekomst. De kunstenaars die toen aanwezig waren, konden backstage goed met elkaar opschieten en ze hadden besloten om zo'n avond nog eens over te doen. Ik heb dan voorgesteld een tweede Maandag te realiseren met werken die speciaal voor de avond gemaakt werden. De goede relaties en de onverwachte *links* tussen mensen uit verschillende kunststrichtingen die anders nooit zouden samenwerken, vind ik als organisatrice heel belangrijk. Of het nu video, film, theater, dans of muziek is, de verschillende kunstenaars zijn elk bezig met hun individuele projecten. Ze hebben allemaal hun wereld en het is interessant voor hen om samen te kunnen werken, zonder dat het veel geld en werk hoeft te kosten."

Work-in-process

Ten tijde van de eerste Maandag leidde Louise De Neef een klein, niet-commercieel filmproductiebureau, *Lucifer Productions*. Toen de groep *Maximalist* van muzikant-componisten Peter Vermeersch, Walter Hus, Eric Sleichim en Thierry De Mey bij haar kwamen aankloppen, richtte ze een nieuwe VZW, *Addisson De Wit* op die later ook de eerste dansproductie van Wim Vandekeybus en vorig jaar de *Bert Vanderslagmulders*-theaterstrip van Charlie Delgotte voortbracht. En natuurlijk De Maandagen/Les Lundis waarvan ze er ondertussen negen op haar actief heeft. "We doen wel een soort auditie, enfin het woord "auditie" vind ik niet goed; het is meer een *ontmoeting*. Er zijn een heleboel kunstenaars die

Kunsthappening

Mayonaise op maandag

Maandag is voor de modale Belg niet de meest vrolijke dag van de week. Tegen elke bioritmische logica in hebben de organisatoren van de De Maandagen/Les Lundis zich toch sinds een drietal jaar in Brussel een eigen koppig publiek veroverd.

DE MAANDAGEN IN BRUSSEL

ik goed vind maar ik moet toch zien of het in het opzet van De Maandagen past. Het mag maximaal vijftien minuten duren, het moet professioneel en Belgisch zijn -soms nodigen we ook een buitenlander uit- en het moet *compatibel* zijn met de andere voorstellen die we krijgen", vertelt Louise De Neef en valt even terug in haar moedertaal, "C'est comme une mayonnaise: ça prend ou ça ne prend pas". Van de kant van de (beginnende) kunstenaar bekeken, bezit de formule van De Maandagen overigens het voordeel dat een *work-in-process* aan de aanwezigheid van een publiek kan getoetst worden en de kunstenaar kan uittesten of het *werkt* of niet. Louise De Neef: "Klopt. Een try-out is niet onbelangrijk voor de kunstenaar. Ze kunnen in goede, professionele omstandigheden een werk voorstellen, ook bijvoorbeeld aan mensen die eventueel artistiek, financieel, organisatorisch willen deelnemen aan het toekomstig project."

Gewoonten doorbreken

De eerste zes edities van De Maandagen vonden in het *Théâtre de la Balsamine* plaats dat één vleugel van de vervallen en verlaten Dailly-kazerne aan het gelijknamige plein tot theaterruimte heeft omgebouwd. Een Maandag in de *Balsamine* stond altijd gelijk aan een reis door de kazerne-ruimte langs verschillende artistieke haltes. Sinds begin 1988 verlieten de

De Maandagen de vast honk: de Hallen van Schaarbeek boden een eenmalig onderdak aan de zevende telg. De achtste en de laatste Maandag speelden op verplaatsing in respectievelijk de Beurschouwburg en Théâtre 140 Louise had haar redenen: "Het Belgisch publiek is erg verscheiden naargelang de kunstvorm waarin ze geïnteresseerd is. Een bepaalde publieksgroep gaat naar dans of theater kijken, een andere groep gaat naar muziekconcerten. Maar zelden vind je de zelfde mensen terug in de musea, de galerijen, de theaters, in de film- en concertzalen. Het publiek van De Maandagen is wel een uitzonderlijk publiek want het is een verzameling van verschillende publieksgroepen die normaal geen andere kunstvormen bezichtigen. De kunstenaars die in De Maandagen optreden, brengen natuurlijk hun vrienden en hun publiek mee. Bovendien heeft elke zaal zijn publiek. Het publiek van de Beurschouwburg, van de Ancienne Belgique of het Théâtre 140 tref je niet snel in andere zalen aan. Er is een gewoonte. Dat wou ik doorbreken. En de directeurs van die zalen reageerden positief op mijn voorstel."

Internationaal

Maandag + tien = FEEST, om het even in de publiciteitstaal van Perrier te zeggen. Naar aanleiding van de tiende Maandag in de *Ancienne Belgique* heeft de organisatrice een internationale selectie samengesteld. Waarom? "Les hasards de la programmation", lacht ze "want ik kreeg plots veel voorstellen van enkele in België werkende buitenlanders. Ook meer en meer mensen uit het buitenland worden nieuwsgierig naar De Maandagen. Er zijn plannen om ze in andere Europese steden te tonen. Het is een hele organisatie en vanaf volgend jaar beginnen we eraan. Ik heb ook voorstellen gekregen om bijvoorbeeld in Wenen een Maandag te organiseren maar dat heb ik geweigerd. Ik ken de stad niet genoeg, noch de plaatselijke kunstenaars en zalen. Je moet daarvoor voeling hebben met de lokale situatie. Voor mij kan dat alleen in België."

Paul Verduyck

De Maandagen nr.10, op 28 november, Ancienne Belgique, Brussel

De "Goncourt" van Plisnier

In de Brief uit Wallonië van Toestanden nr. 6, liet José Fontaine de naam van Charles Plisnier (1896-1952) vallen. In december '37 was hij de eerste niet-Fransman die de Prix Goncourt won. Die prijs werd zopas opnieuw uitgereikt. Voor ons een aanleiding om even op de figuur van Plisnier terug te komen. In Franstalig België kreeg hij dit jaar opnieuw aandacht met een grote tentoonstelling en met de uitgave van het boek Charles Plisnier, entre l'Évangile et la Révolution, waaraan José Fontaine meewerkte. Het boek verscheen bij "Labor" te Brussel. Maart '37. Een groep Franstalige Belgische schrijvers verzet zich tegen de slogan "los van Frankrijk" en in hun *Manifeste du Lundi* schaffen zij het verschil af tussen de "Belgische literatuur in het Frans" en de "Franse literatuur". Zij willen het alleen nog hebben over de "Franse literatuur in België". De wens om cultureel bij Frankrijk aan te sluiten, wordt gedurende een ogenblik de doctrine van de Franstalige en Waalse elites, zelfs van de Belgicistische elite, die zich hevig verzet tegen de aanhechting van België bij

Frankrijk.

De *Goncourt*, die Plisnier in '37 ontvangt, versterkt deze tendens. Hij krijgt de prijs voor zijn roman *Mariages*, die zich in Wallonië afspeelt. Maar dat verbergt de auteur, in opvolging van genoemde tendens. Hij verwerft die lauweren ook voor de verhalenbundel *Faux-Passeports*, mijns inziens het eerste literaire geschrift dat het stalinisme aan de kaak stelt.

Misschien speelde anti-communisme een rol bij het toekennen van de prijs. Plisnier was nochtans geen anti-communist. Hij militeerde in de *Kommunistische Partij* sinds haar oprichting en nam belangrijke verantwoordelijkheden op binnen de IIIde Internationale. *Faux Passeports* en

geheel Plisniers leven zijn de getuigenis van een "humanistisch communist", die zich later tot het christendom bekeert, maar zonder zijn communisme en, -paradoxaal- zijn "Waal nationalisme" op te geven. In onze politieke geschiedenis kennen we een redevoering van Plisnier, die hij in oktober '45 te Luik uitsprak en waarin hij pleit voor de aanhechting van Wallonië bij Frankrijk (geheel het Waals congres veerde recht en zong de *Marseillaise* uit volle borst). In zijn laatste tekst uit juli '52, de maand waarin hij stierf, vinden we nochtans min of meer een pleidooi voor een Wallonië als "Europees geweest". In verschillende Europese organisaties had Plisnier trouwens belangrijke verantwoordelijkheden. Eens heel beroemd, is hij vandaag nagenoeg onbekend. Toch was hij een van de Waalse schrijvers die in Frankrijk veel waardering kende.

José Fontaine

De Brusselse uitgeverij "Labor" gaf sommige werken van Plisnier recentelijk opnieuw uit in de reeks "Espace Nord".

Rita Lacres

Digne, 1988. De Derde Leeftijd leert leven.

Wetenschappelijke fraude

William McBride was het die in 1961 het verband bewees tussen het slaapmiddel Softenon (Thalidomide) en misvormde embryo's. Twee weken geleden nam hij ontslag als directeur van het onderzoeksinstituut Foundation 41, nadat een commissie had ontdekt dat hij zijn onderzoek naar de bijwerking van een ander farmaceutisch produkt, Debendox, had vervalst. McBride is de laatste naam op een steeds langer wordende lijst van wetenschappelijke fraudeurs.

geduurd vooraleer deze twijfels publiek werden. Nu heeft een commissie besloten dat McBride inderdaad de informatie in het bewuste artikel vervalste.

Een ander recent voorbeeld van mogelijke fraude, in de USA deze keer, werd ook door een ontevreden medewerkster publiek gemaakt. Deze keer ging het om microbiologisch onderzoek onder leiding van Thereza Imanishi-Kari (MIT) en een artikel in *Cell* in april 1986. Een medewerkster, Margot O'Toole, die aan de juistheid van de gepubliceerde gegevens twijfelde, schreef hierover een brief naar de nationale projectleider David Baltimore van de U.S. National Institutes of Health (USNIH). Het is gebleken dat de USNIH niet bepaald streng zijn in het onderzoeken van dergelijke klachten. Dat

De meest ophefmakende beschuldigingen van de laatste twee jaar waren ongetwijfeld de verwijten die het Franse Pasteur-Instituut formuleerde in zijn conflict met het Amerikaanse National Cancer Institute over wie het AIDS-virus het eerst had ontdekt.

In het geval van het AIDS-virus hebben de hardwerkende advocaten van het Pasteur-Instituut kunnen aantonen dat iemand de briefwisseling tussen twee Amerikaanse labo's vervalst had in een poging om te verbergen dat de Amerikanen het "Franse" virus gebruikten dat ze van het Pasteur-Instituut gekregen hadden. Er werd ook bewezen dat de door de Amerikanen gepubliceerde foto's van hun virus (in *Science*, mei 1984) in feite foto's waren van het uit Frankrijk afkomstige virus.

De twee hoofdfiguren in dit conflict, de Amerikaan Robert Gallo en de Fransman Luc Montagnier, hebben een houding aangenomen van "zand erover" en reizen nu samen alle belangrijke congressen af. Dit neemt echter niet weg dat de Fransen in mei '83 het AIDS-virus isoleerden, dat ze dit ter beschikking van Gallo en het National Cancer Institute stelden en dat in de volgende 18 maanden een reeks onwaarschijnlijke vergissingen hebben plaatsgevonden met betrekking tot de ware identiteit van dit virus. Gedurende deze 18 maanden draaiden de "public relations" van het National Cancer Institute volop. Want wie het eerst het AIDS-virus ontdekte, kon rekenen op een uitbreiding van zijn onderzoeksbudget.

Een gelijkaardige drang naar resultaten lijkt de oorzaak te zijn van het ontslag van William McBride. De Softenon-zaak van 1961 lag in het middelpunt van de media-belangstelling. McBrides bewijs dat Softenon inderdaad de misvorming van baby's veroorzaakte, maakte ook zijn carrière. Geld werd beschikbaar gesteld om onafhankelijk onderzoek naar de bijwerking van farmaceutische producten te financieren en McBride richtte Foundation 41 in Sidney op om dit te doen. In 1983 publiceerde hij een artikel in het *Australian Journal of Biological Research* om aan te tonen dat een actief bestanddeel van Debendox (voorgeschreven o.a. tegen zwangerschapsmisselijkheid) ook embryonale misvorming kon veroorzaken. Debendox werd inmiddels uit de handel genomen.

Medewerkers

Medewerkers van McBride vonden dat het artikel niet overeenstemde met wat zij van de betrokken experimenten wisten. Het heeft echter tot december vorig jaar

vond althans een speciale commissie van het Amerikaans Congres, die in april van dit jaar de *gemoedelijke sfeer* terzake aankloeg. Over de grond van de mogelijke fraude is er nog geen uitspraak. Wel is gebleken dat de USNIH ongeveer 15 klachten per jaar moet onderzoeken in verband met wetenschappelijke fraude. Fraude bestaat in elk geval ook aan de universiteiten. Het belangrijkste recente geval betreft John Darsee van de Harvard Medical School. In 1981 gaf hij toe dat hij één reeks resultaten vervalst had. Verder onderzoek bracht meer dan 100 artikels aan het licht waarin hij gegevens vervalst of uitgevonden had. In één artikel citeerde hij het geval van een 17-jarige vader van vier kinderen die vier tot acht jaar oud waren. Het schijnt dat niemand over dit toch wel uiterst zeldzaam geval struikelde.

Druk

Haast alle gevallen van fraude of onnauwkeurige resultaten die de laatste tijd aan het licht kwamen, vonden plaats tegen eenzelfde achtergrond. Centraal daarin staat de noodzaak voor labo-hoofden om in de eerste plaats op zoek te gaan naar de mogelijke financiering van hun onderzoek. De druk om te publiceren en om zo mogelijk de kranten te halen is hierin van ontzettend belang. De inhoud van wat er gepubliceerd wordt, weegt veel minder door dan de hoeveelheid.

Het systeem van "peer review", waarbij de appreciatie van iemands wetenschappelijke waarde afhankelijk is van de mening van zijn "gelijken", wordt ontwricht wanneer het om erkende figuren gaat, die *allemaal* in de eerste plaats als een soort wetenschappelijke "managers" en "fund-raisers" moeten optreden voor labo's waarvan zij aan het hoofd staan. Vandaar dat de commissie van het Amerikaans Congres heeft moeten concluderen dat onderzoek naar mogelijke fraude vaak maar halfslachtig gebeurt.

Wie wél aan de alarmbel trekt, zijn vaak (ondergeschikte) medewerkers of laboranten. Zo concludeerde een sessie van de Australia and New Zealand Association for the Advancement of Science, die in mei van dit jaar over wetenschappelijke fraude discussieerde. Het is dan wel opvallend dat zowel in de McBride-zaak als in het geval van Imanishi-Kari de medewerkers die de fraude aankloegen, aan de deur werden gezet of werden buitengepest. Maar ja, markt wetten zijn markt wetten, op alle echelons.

Frank Winter.

DEBAT

Koen Raes over racisme,
multiculturaliteit en stemrecht

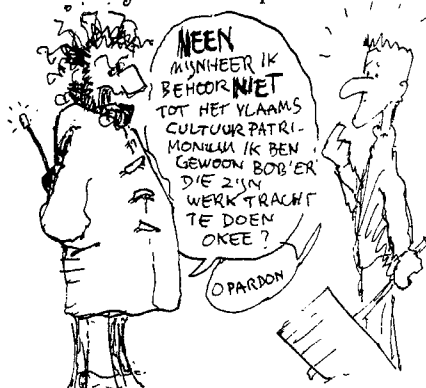
Wie is bang van het Vlaamse volk ?

Discussies over nationalisme en nationaliteitsvraagstukken -waarvan het racisme-debat een onderdeel is- verlopen moeilijk ter linkerzijde. De theorievorming laat ons in de steek. De socialistische gedachte wordt geschraagd door een anderssoortig identificatiepunt: de proletarische klassensolidariteit. Hoewel geen enkele socialistische revolutie het zonder een dosis nationalisme zou hebben gehaald en het nationaliteitsvraagstuk de socialistische praktijk als een rode draad blijft begeleiden (van Azerbedjan en Afghanistan tot Tibet, Nicaragua en Cambodja), staan we nog niet veel verder. Het probleem wordt genegeerd of geïrrationaliseerd en hooguit positief bekeken indien een nationale met een anti-imperialistische identiteit samenvalt. Noties als *volk* of *natie* zouden tot het rechtse jargon behoren: er valt geen emancipatie uit af te leiden.

Drie tendenzen.

Geconfronteerd met de verkiezingsuitslag van het Vlaams Blok gebeurt iets gelijkaardigs. Een eerste tendens ziet er een bewijs in dat ieder nationalisme de kiemen van een fascistische ideologie in zich draagt: de linkerzijde behoort zich radicaal te distantiëren van iedere *volkse* identiteit, ten voordele van een cosmopolitische benadering. Een tweede tendens reduceert het hele probleem tot een (herkenbare) sociaal-economische kwestie: kansarmoede, werkloosheid, abominabele huisvesting zijn de omstandigheden waaronder Vlaams Blok-kiezers en vreemdelingen leven. Het volstaat om op die variabelen in te werken om het probleem op te lossen. In een derde tendens wordt het succes van het Vlaams Blok geminimaliseerd: zo betoogt Abicht dat

Toestanden wil het debat over het "fenomeen" verbreden. Daarom vroegen we aan Koen Raes zijn -wellicht controversieel- standpunt ter discussie te stellen. We gaven hem de ruimte om dat met de nodige zin voor nuance te doen. Er zijn immers taboes in het spel.

de meeste Vlaams Blok-kiezers niet echt racisten zijn (wat overigens door Karel Dillen wordt beaamd).

De eerste tendens spant de kar voor de wagen en herhaalt ten derde male de fout waarin de Vlaamse linkerzijde reeds tweemaal is getuimeld. Een cosmopolitisch engagement veronderstelt een concreetsociaal-politiek draagvlak binnen de eigen cultuur. Er moet een reële en beleefde belangenidentiteit bestaan, anders blijft zij pure retoriek. Het zich afkeren van iedere vorm van volks identiteitsgevoel vervreemdt de linkerzijde van haar basis. Het is niet door de eigen identiteit te loochenen, dat men meer openheid stimuleert voor andere culturen.

De tweede tendens raakt een kernaspect, maar mag er niet toe leiden dat men het culturele veronachtzaamt. Overigens speelt dat culturele ook een rol in sociaal-economische oplossingsstrategieën, bijvoorbeeld waar het om de rol van de vrouw gaat.

De derde tendens verwijt ik paternalisme. Waarom er niet tegelijk aan toegevoegd dat niet alle kiezers op de SP socialisten, niet alle kiezers op de PVV liberalen en niet alle kiezers op de CVP christendemocraten zijn? Of die mensen nu racisten zijn of niet doet er niet toe; significant is dat ze racistisch hebben gestemd, racisten willens en wetens macht hebben toevertrouwd.

De volksaard.

De drie tendenzen hebben met elkaar gemeen dat zij weigeren een positieve waarde toe te kennen aan culturele gevoeligheden en het probleem van de *botsing tussen culturen* a priori als oplosbaar veronderstellen. In heel wat bijdragen wordt gepleit voor een multiculturele samenleving waarin verschillende culturen *harmonieus* naast elkaar bestaan. Ik ben daar, laat daar geen twijfel over bestaan, radicale voorstander van. Wie echter meent dat dit zonder conflicten kan of wie ieder conflict al meteen als een gevolg van *demagogie* of *irrationalisme* wegcijfert heeft het bij het verkeerde eind. Niet iedere culturele gevoeligheid of weerstand is onverantwoord. Dat zouden Vlamingen toch moeten beseffen. Overigens veronderstelt multiculturaliteit ook de aanwezigheid van een Vlaamse cultuur, of niet soms? Toegegeven, ik ben niet in staat om een welomlijnde definitie van de "Vlaamse volksaard" te geven. Maar ik denk wel dat ie bestaat (ik moet maar even naar Nederland trekken om dat te voelen).

Ik deel de stelling dat culturele variabiliteit alleen maar een verrijking kan wezen. Maar ik vind het verkeerd die enkel met de inbreng van vreemdelingen te identificeren. Parafraaserend: ook Vlaanderen

kent zijn tientallen streekbieren en -ge-rechten. Ook die zijn niet te versmaden. Van Marquez, Rushdie of Soyinka worden de schitterende evocaties van sterk particularistische gebruiken terecht ge-waardeerd. Boon of Claus wordt echter al snel provincialisme verweten. Vendel-zwaaiers zijn archaische macho's, maar Spaanse torero's of Afghaanse ruiters, volkshelden! Schizofrenie!

Het trof me dat een cosmopolitisch in-tellectueel als Frans Boenders in Toestan-den nr. 7 stelde dat "het adjectief Vlaams, waarmee hij zich haast had verzoend, hem weer voor jaren zal doen blozen en dat hij zich van nu af aan als *Nederlands-talige Belg* definieert", terwijl hij in Toe-standen nr. 1 zonder schroom "de ver-krachting van de Tibetaanse volksaard door de Chinezen" op de korrel nam. Vreemde culturen mogen er een volks-aard op nahouden, maar een Vlaamse volksaard, dat is rechts. Méér: hoe geslo-tenner die vreemde cultuur is, hoe groter haar aantrekkingskracht op westerse in-tellectuelen blijktbaar wordt, die het eigen culturele erfgoed niet meer zien. Ik vind dat een serieuze contradictie.

Anti-westers?

Van Gramsci heb ik geleerd dat men niet straffeloos de culturele gevoeligheden van een volk of bevolkingsgroep naast zich neer kan leggen, en dat daar niets rechts aan is. Dat wordt pas het geval wanneer zij in ethocentrische of racistische termen worden gepolitiseerd en dat is een kwestie van politiek-ideologische activiteit. Culturen zijn veranderende en vaak intern contradictorische systemen, maar zij vormen daarom nog niet minder het perspectief waarbinnen ieder engage-ment, ook het linkse engagement vorm en inhoud krijgt. Wie dat negeert of ontkent zal letterlijk als een vreemde eend in de bijt worden beschouwd. Zonder daarom meteen de gedachtengang van Alain Finkelkraut (zie de bespreking van *De ondergang van het denken* in de boeken-bijlage van Toestanden nr.7, nvdr) tot de mijne te maken, denk ik dat hij op één punt gelijk heeft: de linkse intelligentsia heeft zich in sterke mate geïdentificeerd met een cultureel relativisme dat vooral neerkwam op een verloochening van het eigen erfgoed en van de Verlichting en op een verregaande tolerantie tegenover al

wat niet westers is. De bevrijding lag buiten het westen en haar tradities. Net zoals de neo-liberalen er schitterend in geslaagd waren om "links" met "bureau-cratische verstaatsing" te vereenzelvigen, speelt het Vlaams Blok in op die identifi-catie van "links" met "vreemd" (tiermon-distisch, maoïstisch, Sovjetrussisch). Tot beide identificatieprocessen heeft de lin-kerzijde haar bijdrage geleverd. Linkse kritiek is anti-westerse kritiek. Daarvoor zijn heel wat verklaringen (en justifica-ties) te vinden, maar het is belangrijk om die ideologische link te (h)erkennen. De terechte kritische houding tegenover de westerse cultuur werd zelden gekoppeld aan een even kritische ingesteldheid te-genover niet-westerse culturen. Dat brengt vervreemding met zich, zeker nu het socialistisch alternatief als globaal project ter discussie staat. Het succes van neo-liberale én nationalistische ideo-logieën is in ieder geval mede te verklaren uit hun ronduit westers fundamentalistische opstelling: de eersten herkennen de vrije markt-maatschappij als de grond-slag van het westerse beschavingsmodel, de tweeden het blanke ras.

Wrevel.

De vlugschriften van het Vlaams Blok thematiseren die vervreemding. De linkse ideologie wordt erin gekenmerkt als een denken waarin "de crimineel, niet het slachtoffer, in bescherming wordt geno-

men", "het huwelijk wordt ondermijnd ten bate van anderssoortige samenlevingsvormen", "abortus meer gepropageerd wordt als bevallen", "de vreemde-ling voor de Vlaming komt". Toen ik dat las was mijn bedenking dat dit niet eens helemaal onwaar is; ik kon althans die typisch conservatieve beeldvorming aanvoelen. Links neemt het op voor minderheden en marginalen. Het is maar een klein stapje om te suggereren dat links het slechts opneemt voor minderheden en marginalen. Links is *derhalve* een bedreiging voor de eigenste leefwereld waarin mensen zich herkennen; rechts kiest onomwonden voor het "eigen, nor-

male volk". Ik zou durven beweren dat links medeplichtig is aan die beeldvor-ming en er dan ook goed aan doet ertegen te ageren. Niet uit opportunisme of elec-toralisme, maar omdat het beeld zelf vals is, het linkse project vervreemdt van de basis waarvoor het bedoeld is. Door het ridiculiseren van ieder verhoog over het Vlaams volk doet links precies dat.

Een deel van die basis herkent haar proble-men niet (meer) in het links project. Misschien kent links hun problemen onvoldoende. Dan wordt anti-racisme een evenzogrote demagogische abstractie als wat men de tegenstander verwijt. Multi-culturele verdraagzaamheid ontwikkelt zich niet spontaan, zeker niet waar de marges van de verdraagzaamheid sociaal-economisch al zo miniem zijn. Wie *kies*t voor multiculturaliteit is meestal niet dezelfde als wie er, vaak in marginale vergetelheid, dagelijks mee wordt gecon-fronteerd. Diens problemen moeten voor-eerst als volwaardige problemen worden herkend, wars van paternalistisch gemo-raliseer. Xenofobie is een uiting van machteloosheid, die heel erg reëel kan zijn. (Een *fobie* is, by the way, geen *haat*, maar wel een *ongemotiveerde vrees*.) Culturen botsen en dat vermijdt je niet door de eigen cultuur te degraderen, dat wekt alleen wrevel op. En culturele varia-biliteit is maar een verrijking waar die culturen een minimale openheid en toegankelijkheid tegenover elkaar mani-festeren. Anders is zij een broeinest van fundamentalisten en gettovormingen al-lerhande.

Indien men in het westen *volksvermaken* als hanegevechten, rattenschietingen en vogelvangsten de gewone mens ontzeg-de, omdat ze als wrede heden werden bestempeld, kan men daarna moeilijk de ogen sluiten voor rituele slachtingen bij de Mohamedanen op grond van het argu-ment dat die praktijk hun "culturele eigen-heid" bepaalt. Dat is je reinste dubbele moraal.

Zo ook zijn racisme, vrouwenver-drukking en patriërchaat geen *alleenrecht* van de westerse cultuur. Of iemand een vrouw "in naam van de Islam" dan wel "in naam van de Bijbel" verdrukt, ik vind het hetzelfde. Het is een oude wrevel. Dezelf-de die je voelt wanneer je bij een anti-imperialistische betoging naast Sji'ieten mee opstapt die om bevrijding schreeu-wen maar er voor het overige de meest archaische seksismen op na houden. Dezelfde wrevel die je besluit wanneer een zionistische organisatie de anti-racis-tische passie preekt maar ondertussen ongestoord de verdrukking van Pales-

tijnen legitimeert op grond van een racistische religie.

Basisplatform.

Integratie blijft een lege kreet wanneer men niet consequent een sociaal-politiek basisplatform ontwikkelt dat door iedereen wordt onderschreven én nageleefd. Er kan van harmonisch samenleven geen sprake zijn zonder een minimum aan assimilatie en dat die assimilatiecriteria zullen een westerse inslag hebben. Vreemdelingen die hier willen blijven, doen er goed aan hun integratiewil te doen blijken door het leren van de plaatselijke taal en het assimileren van dergelijk minimumplatform. Noem dat maar culturele hoffelijkheid. Ze zullen door hun huidskleur en hun klederdracht nog meer dan teveel moeilijkheden op hun weg vinden. Niet dat ze hun cultuur moeten verloochenen. Maar ook in een multiculturele samenleving gelden spelregels. Tot dergelijk basisplatform reken ik de rechten van de mens in ruime zin, met inbegrip van waarden als de scheiding tussen kerk en staat, de gelijkwaardigheid van man en vrouw en van alle -ook natuurlijke- kinderen, het recht op individuele vrijheid, politiek-ideologisch pluralisme, recht op onderwijs en dergelijke meer. Op dit vlak kan er geen sprake zijn van toegevingen aangaande verworvenheden die de progressieven nog voortdurend in de eigen cultuur moeten verdedigen.

Laten we daar geen doekjes om winden: het islamitisch fundamentalisme is ook bij ons actief. Wie zich vandaag verzet tegen het Vlaams nationalistisch of neoliberal fundamentalisme of tegen het reactionaire katholicisme van Mgr. Lefebvre, moet even consequent de strijd aanbinden tegen de revival van theocratische religies waar ook ter wereld. Het is immers voorspelbaar dat op de aanwaking van het Vlaams fundamentalisme zal worden gereageerd met een intensifiëring van het islamitisch fundamentalisme. Beiden dienen bestreden. Ze hebben als "defences of the weak" overigens veel met elkaar gemeen. Beider voedingsbodems is de realiteit van ontworteling en het in de steek gelaten zijn door traditionele sociale verbanden: familie, wijkclub, vakorganisatie, partij.

Naturalisatie.

In hetzelfde bestek situeert zich de discussie over naturalisatie van en stemrecht voor vreemdelingen. Daarin wordt teveel aan opbod gedaan, vind ik, wat de suggestie wekt, dat wie het meest biedt ook

wel het progressiefst zal wezen. Over wie gaat het, vooreerst? Uit *Belgoscopia* van Koen Matthijs leren we dat in 1985 de grootste groepen vreemdelingen die officieel waren geregistreerd in België bestonden uit 269.316 Italianen, 123.188 Marrokanen, 103.215 Fransen, 72.495 Turken, 66.317 Nederlanders en 55.141 Spanjaarden op een totaal van 897.630 vreemdelingen. "Anderskleurige" vreemdelingen -als eersten het object van racistische haat- maken een vierde uit van het totaal. Wat de spreiding betreft is 12% van de Waalse bevolking tegen 4% van de Vlaamse bevolking en 26% van de Brusselse bevolking van vreemde nationaliteit. Of anders gesteld: 44% van de vreemdelingen woont in het Waals, 30% in het Brussels en 27% in het Vlaams gewest.

Waarom vragen die mensen de naturalisatie niet aan? Het kan zijn dat ze nog niet in aanmerking komen (bijvoorbeeld hier nog geen 5 jaar wonen). Of niet van plan zijn om hier te blijven. Maar wat gezegd van de anderen? Misschien kennen ze de procedure niet, of vinden ze die -hoewel aanzienlijk vergemakkelijkt- te ingewikkeld, of te duur (ongeveer 15.000F verminderbaar naargelang het inkomen). Daar kan/moet iets aan gedaan worden. De procedure kan nog vergemakkelijkt hoewel kinderen van immigranten die hier zelf ook al geboren werden (de "derde generatie") nu al de Belgische nationaliteit kunnen verkrijgen door een verklaring af te leggen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand voor hun 12de verjaardag. Maar vervolgens? Waarom zouden mensen die willens en wetens geen Belg willen worden (wat hun volstreekte recht is) wel de rechten moeten krijgen die typisch verbonden zijn aan de nationaliteit, zoals in de meeste landen? Ik vind dit geen evidentie. Niet omdat ik zo'n punt maak van de nationaliteit die ik heb, maar omdat zij dat blijkbaar wel doen: zij willen hun oorspronkelijke nationaliteit niet opzeggen om culturele en vaak ook om religieuze redenen.

Stemrecht

Desondanks ben ik voorstander van een actieve en passieve kiesplicht op gemeentelijk vlak voor vreemdelingen die 18 jaar oud zijn of meer en sedert minstens 5 jaar in België wonen. Het argument hiervoor is hetzelfde als waarom vreemde werknemers sedert 1971 een actieve en passieve kiesplicht hebben bij sociale verkiezingen. Dat heeft ongetwijfeld bijgedragen tot hun integratie in vakorganisatie en

bedrijf en het is aannemelijk dat gemeentelijk stemrecht een gelijkaardige integratie op lokaal vlak én in de politieke partijen zal bevorderen. Ik verheerl hierbij niet dat ik hoop dat de meeste vreemdelingen hierdoor ook bereid zullen worden de Belgische nationaliteit te aanvaarden. Alleen de naturalisatie maakt het mogelijk om hen op lange termijn een behandeling als evenwaardige landgenoten te verzekeren.

Maar ik ben tegenstander van stemrecht voor vreemdelingen op nationaal of communautair vlak (zoals verdedigd door de PVDA). Vooreerst omdat dit voor velen een dubbel stemrecht zou betekenen en dat vind ik ondemocratisch: waarom zouden de enen twee keer meer politiek tellen als de anderen. Vervolgens omdat het zou impliceren dat vreemdelingen mede actief een politiek kunnen bepalen waaraan ze zich passief niet hoeven te onderwerpen (bijvoorbeeld dienstplicht of bekwaamheidscriteria). En uiteindelijk om een heel principiële reden: wie deel wenst te hebben aan de politieke besluitvorming van een staat moet ook bereid zijn om lid te worden van de sociale eenheid waar die besluitvorming betrekking op heeft. Ik heb begrip voor vreemdelingen die geen Belg wensen te worden. Maar ik heb volstrekt geen begrip voor mensen die deze vreemdelingen desalniettemin politiek stemrecht willen geven. Wél pleit ik ervoor dat er organen worden opgericht waarin vreemdelingen voor materies waarbij ze rechtstreeks betrokken zijn inspraak en vertegenwoordiging krijgen.

De strijd tegen racisme wordt niet effectief gevoerd door het eigen culturele erfgoed te verloochenen of mensen belachelijk te maken die er zich op beroepen en zich vervreemd voelen. Hij impliceert uiteraard een sociaal-economisch programma waarbij de meest gefrustreerde slachtoffers van de economische crisis en van de gevoerde sociale politiek worden geholpen. Maar hij impliceert ook een positieve erkenning van culturele variabiliteit op basis van een minimumprogramma dat garant staat voor tolerantie en gelijkberechtiging.

Racisten hebben ongelijk. Maar de anti-racist die blind blijft voor volkse gevoeligheden draagt zelf bij tot hun politisering in een racistische ideologie.

Koen Raes

Begin november zijn wij -een aantal vakbondsafgevaardigden van de mijn van Zolder en mensen uit buurtwerken, migrantenwerkingen- met een campagne gestart.

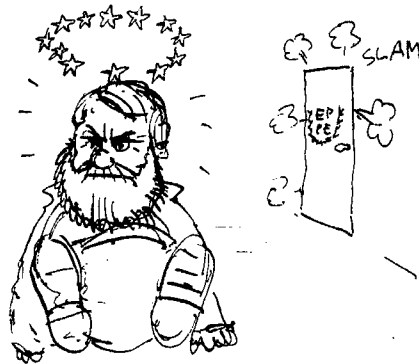
Doel van deze campagne is: een nieuw mandaat voor Jef Ulburghs na de komende Europese verkiezingen van 1989.

Waarom? Omdat Jef de afgelopen jaren in Straatsburg goed werk heeft geleverd en dit op een manier die we toch als uniek kunnen omschrijven: direct contact en betrokkenheid van de mensen aan de basis bij het politiek werk. Omdat we zien dat er op dit moment geen geschikte opvolger voor Jef is die op dezelfde wijze consequent wil verder gaan en hiervoor van voldoende mensen een mandaat kan krijgen.

Zoals we allen weten, kan Jef volgens de SP-statuten geen kandidaat meer zijn op hun lijst. Jef is immers ouder dan 65 jaar. Het komt bij ons echter over dat deze regel veeleer als een uitvlucht gehanteerd wordt om Jef wegens zijn standpunten te

Antonio Ventura (Comité Ulburghs Europa 1989)

Jef blijft onze kandidaat

weren.

Immers:

Ten eerste: bij de afgelopen gemeen-

teraadsvierkiezingen werd deze regel in verschillende federaties met de voeten getreden. In Genk kon dit blijkbaar niet voor Ulburghs. Zo heeft men hier een unieke kans laten liggen.

Ten tweede: de 65 jaar-regel werd inderijd ingevoerd om een aantal zeer machtige SP-prominenten, die al jaren het heft in handen hadden, op een zijspoor te zetten en plaats te maken voor nieuwe (jongere) mensen en ideeën.

Niet de leeftijd maar de macht van een aantal mensen was de reden waarom de 65 jaar-regel werd ingevoerd.

Hoe rijmt men nu dit principe met cumuls en stoelendansen?

Ten derde: bij de cumulregeling kijkt men niet zo nauw in de SP. Heel wat socialistische voormannen cumuleren nationale mandaten met burgemeester- en schepensjerpen.

Hoe men dit draait of keert:

Jef Ulburghs is geen machtsfiguur, heeft frisse ideeën... en is en blijft onze kandidaat voor Europa in 1989!

Op initiatief van studie- en actiecentrum Cactus '80 dienden volksvertegenwoordigers Jozef Cuyvers, Henri Simons, Hugo Van Dienderen (Agalev), Nelly Maes (VU) en Pierre Chevalier (SP), een voorstel in "betreffende een bezoekverbod voor militaire schepen met kernreactor en/of nucleaire lading aan Belgische havens". Het indienen van dit voorstel ligt in het verlengde van de actiecampagne die Cactus '80 sedert vier jaar voert tegen de bezoeken van dergelijke schepen. Internationaal kadert deze actie binnen de *Disarm the seas*-campagne van het North Atlantic Network, waar Cactus als Belgisch vertegenwoordiger lid van is.

Dergelijk bezoekverbod is in de eerste plaats gericht tegen de huidige politiek-militaire context. Het INF-akkoord geeft in tegenstelling tot de verwachtingen geen fundamentele wijziging in de verhouding van de grootmachten. Wat is de waarde van dit akkoord wanneer identieke nucleaire systemen in Europese zeeën en havens (Sea Launched Cruis Missiles) worden ontplooid? De houding van de Amerikaanse regering getuigt van een zekere hypocrisie wanneer zij onder het oog van de media begint aan de ontmanteling van de Euroraketten, terwijl ze ondertussen in alle stilte doorgaat met de

Patrick Keersebilck (Cactus '80)

Geen nucleaire schepen in België!

ontplooiing van 380 nucleaire SLCM's op 100 Amerikaanse oorlogsbodems die patrouilleren in Europa (voltooiing programma: 1995)

Het INF-akkoord laat de bestaande NAVO-strategie van nucleaire afschrikking dus ongemoeid. De vraag die nu binnen de NAVO aan de orde is, is hoe de ontmanteling van de Europese kernwapens kan worden gecompenseerd. Naast de modernisering van de nucleaire slagveldwapens wordt ook een verder doorgedreven plaatsing van kruiswapens op oorlogsbodems als alternatief naar voren geschoven.

De problematiek van de kernbewapening in Europese havens en zeeën wordt nog versterkt door de aanwezigheid van inter-

continentale raketten en nucleaire slagveldwapens aan boord van schepen. Niet-tegenstaande de proporties van deze dreiging is er tot vandaag nog weinig aandacht voor van politici, vredesbeweging en pers.

Cactus '80 hoopt dat de Belgische parlementairen zoals hun Deense collega's en in de geest van het INF-akkoord, door de goedkeuring van het voorstel een nieuwe impuls willen geven aan een kernwapenvrij Europa. De ondertekening van het voorstel door twee leden van de meerderheid doet ons hopen dat de wil hiertoe ook effectief aanwezig is.

In AGALEV-kringen vernamen we dat de Amerikaanse regering, via haar ambassade, druk uitoefende op de verschillende partijen. Zo trok Johan Van Hecke (CVP) zich, na aanvankelijke mondelinge toezegging, terug als mede-indiener van het voorstel. Cactus protesteert tegen dergelijke inmenging van de Amerikaanse regering.

De Belgische regering, haar ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie, moeten erop toezien dat de kernbewapening op Europese zeeën mee betrokken wordt in de besprekingen binnen de NAVO over een globaal concept van wapenbeheersing.

Dueloog

Fernand Auwera

Apollo

Dag Marc Reynebeau, Ik heb *Apollo's Klacht* gelezen en ben het roerend eens met alles wat je beweert. Klagers kunnen trouwens altijd bij mij terecht, ik heb eindeloos begrip, en olifantenoren. Een boek volgestouwd met behartenswaardige dingen is het dus, maar ook een beetje saai, omdat er niets in staat waar niet elke weldenkende mens akkoord kan mee gaan, al weet je het allemaal wel een stuk mooier en vooral ingewikkelder te verwoorden dan de doorsnee-klager.

Ik behoor niet tot de intellectuelen waar je het in je teksten over hebt, maar dat ontzegt me niet het recht iets over je boek op te merken, want je hoeft niet altijd op het eigen terreintje te blijven, zoals je zelf beweert. Al moet je op vreemd veld wel uitkijken, zoals je eveneens zelf demonstreerde toen je je woord vooraf in *De Jaren Zestig* als titel *De Stadswaag en de rest van de wereld* gaf, terwijl de Antwerpse Stadswaag in de jaren '60 helemaal niets te betekenen had, het plein was wel het artistieke trefpunt van de jaren '50

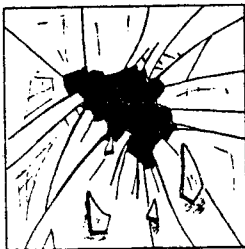
geweest. Maar dat terzijde.

Wat ik je wou zeggen is dat je analyse van het zuilensysteem in het eerste stuk van je boek wel heel doorwrocht en geleerd is, maar ook onvolledig. Zuilen zijn altijd essentiële onderdelen van een groter geheel. Als ze dat niet zijn, liggen ze waarschijnlijk plat en zijn het geen echte zuilen meer maar toeristische bezienswaardigheden. Ik stel me België dus voor als een tympanon (met leeuwenfiguur bijvoorbeeld) rustend op 2 grote zuilen: Vlaanderen en Wallonië. Elke zuil steunt op een fraaie zuilengalerij, geel, rood en blauw van kleur (de zuilen waar jij het over hebt) en aan de Vlaamse kant mischien nog wel een zwarte kolom ook. Elke kolom steunt dan weer op een kolon-

nade van fijnere zuiltjes: verenigingen, genootschappen, bonden, gilden, belangengroepen, clubs, fanfares, fondsen enzovoort en die op een bos van nog kleinere pilaartjes, tot je uitkomt bij de fundering van onze maatschappij, het gehuwde paar. Deze constructie is niet door een architect ontworpen en berekend, maar op z'n Belgisch gebouwd, waardoor ze, hoe indrukwekkend ook, toch in wankelbaar evenwicht verkeert. Dat beseft iedereen, en omdat men bang is voor het gedonder als het hele bouwsel in elkaar stort, onderhoudt iedereen het eigen zuiltje als kwezels hun kapel, terwijl men wel stoer toetert dat de boel maar eens moet afgebroken worden. Openheid bepleiten, maar zelf weigeren verstoppen en verrotting tegen te gaan is hypokriet. Ik vind de klikjesgeest, de parochiegeest, de voorspelbaarheid, inteelt en constipatie waar ook zagezegd vrijzinnige kringen en publikaties (ook *De Morgen*, en *Humo* en *Knack*) aan lijden ergerlijk. De verzuilde mentaliteit is veel dieper ingekankerend dan jij het voorstelt.

advertentie

SYMPOSIUM* BARSTEN IN BELGIE

De Sociale Productie van de Belgische Ruimte

David HARVEY
'Geografie en Marxisme'
Pieter SAEY

'De evolutie van het stedennet en de sociaal-economische breuklijnen van de Belgische maatschappij.'

Erik SWYNGEDOUW

'Nieuwe technologieën en het herscheppen van de Belgische economische ruimte.'

Walter DE LANNOY

'De sociaal-ruimtelijke structuur van de Belgische stadsgewesten: genese en huidige veranderingstendensen.'

Christian KESTELOOT

'De maatschappelijke betekenis van de geografische spreiding van de gastarbeiders in België.'

Christian VANDERMOTTEN

'De maatschappelijke productie van de Belgische deelruimten.'

Woensdag 30 november, 9 uur

Auditorium Pieter Brouwer - A.Z. Jette - V.U.Brussel

Laarbeeklaan 103 1090 Jette

Voor inschrijvingen en inlichtingen: 02/641.33.82 of
02/218.28.16 (na 18 uur)

Organisatie: NFWO, Werkgroep Mort-Subite en Centrum voor Marxistische Studies

* De brouwerij De Koersmaeker (Mort-Subite) verzorgt de receptie met oa. kriebbier.

Toestanden

1988 = 1.988,- BF

Een jaarabonnement op Toestanden kost weldra 2.400,- BF.

Maar voor onze lezers van het eerste uur hebben we een speciale formule: tot 31 december 1988 kost zo'n abonnement slechts 1.988,- BF.

Waarvoor een jaartal al niet goed is.

Dus abonneren maar, en wacht niet te lang.

Je wil je eerste nummers toch niet missen?

Naam

Voornaam Tel

Straat nr bus

Postnr Gemeente

Ja, ik neem een abonnement

3.000,- BF Steun / 1 jaar

1.988,- BF 1 jaar (vanaf 1/1/89: 2.400,- BF)

200,- BF per maand met permanente opdracht

Ik betaal

via storting van BF op rek. 001-1762098-72
mededeling: nieuw abonnement

met bijgevoegde cheque op naam van
Uitgeverij Zijdellings cv

na ontvangst van een formulier voor een
permanente opdracht

en stuur "1988 = 1.988,- BF" naar Toestanden,
Zespenningenstraat 49, bus 13 te 1000 Brussel.

Jean Lemey (Tielt): "In uw artikel "TGV en straaljagers. Wie is het snelst?" (Toestanden nr. 8) schreef u: "De socialistische partij PSOE van Gonzalez is immers ook corrupt."

Graag vernam ik waarop die bewering (of conclusie) gesteund is. Bij voorbaat van harte dank. Met vriendelijke groet."

Even nieuwsgierig hebben we die vraag onmiddellijk voorgelegd aan André Mommen, de roekeloze artikelschrijver. Hij verwees naar de voorzitter van de Spaanse staatsomroep die uit haar functie ontslag heeft moeten nemen omdat ze overheids gelden misbruikte voor privédoeleinden. Inderdaad een voorbeeld van corruptie, maar of één rotte appel de gehele mand heeft aangetast, kan natuurlijk niet uit één voorbeeld worden afgeleid.

Vrouwenstudies

"Met aandacht las ik in Toestanden nr. 10 de reactie van het Centrum voor Vrouwenstudies van de VUB op het artikel van Kitty Roggeman. Het lijkt me positief dat ze de vrouwenproblematiek op een wetenschappelijke manier pogen te benaderen. Dat kandidaten op basis van dit criterium gekozen worden is hiervan een logisch gevolg. Zonder twijfel is de aanwervingsprocedure correct verlopen. Toch één enkele bedenking: twee maanden geleden diende ik zelf mijn kandidatuur in voor deze betrekking. Sindsdien heb ik van het Centrum voor Vrouwenstudies geen teken van leven meer gekregen. In Toestanden las ik voor het eerst dat de aanwerving gebeurd is. Ik kan leuker manieren bedenken om zo iets te vernemen." (Naam en adres bekend).

CONTRAPUNT

Hopelijk lezen de mensen van de VUB ook deze lezersrubriek. Toestanden kan dan dienen als doorgeefluik voor een antwoord.

Over het concrete verloop van de selectieprocedure heb ik geen inlichtingen. Men kan zich natuurlijk wel de vraag stellen of oordelen alleen op basis van de studieresultaten in het vak geschiedenis de beste basis is om de wetenschappelijke vakbekwaamheid in de vrouwenstudies te bepalen. In vele aanwervingsprocedures wordt ook naar ervaring gepeild en naar de betrokkenheid bij het onderzoeksgebied. Maar goed, dat zijn mijn zaken niet.

Het Centrum voor Vrouwenstudies verdedigt, zo blijkt uit de tribune, een specifieke (positivistische) wetenschapsopvatting. De discussie over het verband tussen de wetenschapsopvatting en het type vrouwenstudies lijkt me wel een interessant thema in de debat-rubriek van Toestanden. (Hopelijk lezen de leden van de redactie ook deze rubriek). Overigens valt het af te wachten of de wetenschappelijke objectiviteit van het CVS zo waterdicht kan functioneren, dat bijvoorbeeld een neoliberaal politiek engagement van een onderzoeker geen invloed zou hebben op het onderzoek zelf.

Vlaams Blok

Daniel Robberechts (Brakel): "Het Vlaams Blok moet men met alle juridische middelen alle racistische manieren afleren.

Maar zij die driftig met slogans over racisme en integratie zwaaien, en praten alsof er eigenlijk helemaal geen probleem hoeft te zijn, handelen al even misdadig dom. (Wij Vlamingen zouden juist beter moeten weten: het waren rabiante frans-kiljonse Belgicisten die tot in de jaren vijftig beweerden dat er eigenlijk helemaal geen taalprobleem bestond, dat die zaak maar kunstmatig opgeblazen werd door arrivistische extremisten.)

Afgunst, grofheid, xenofobie of territoriumdrift kunnen met racisme gepaard gaan, ze hoeven nog geen racisme te zijn. (In feite is racisme in zijn zuivere vorm alleen aanwijsbaar in de discriminatie van geassimileerden).

De reële problemen bestaan wel degelijk. En ze zijn niet eens oninteressant. Ze bewijzen:

1. dat cultuur niet niks is. (In tegenstelling tot wat de meeste politici in de praktijk blijken te denken. De machthebbers die de gastarbeiders naar hier hebben gehaald, hoe hebben ze zich de culturele gevolgen van hun ingrijpen voorgesteld: een soort Expo-58-achtig global village? een luchthavencultuur? iets zoals de Brusselse EEG-wijk? Waarschijnlijk hebben ze zich er gewoon niks bij voorgesteld.)

2. dat culturen in de eerste plaats tot uiting komen in de verschillende manieren waarop mensen eten, gekleed gaan, wonen, praten.

3. dat de confrontatie met een vreemde cultuur een heerlijke ervaring kan zijn voor een vrijblijvende toerist, en een heel nare ervaring in een andere context. (Wat o.m. betekent dat de migranten van de eerste generatie, die absoluut niet door nieuwsgierigheid binnen onze cultuur zijn gedreven, maar als roekeloze pioniers naar hier komen om minder armoede te lijden, in een cultureel gruwelijke toestand verkeren).

Door de "demografische tijdbom" in het armere zuiden zal het probleem van migranten (vluchtelingen en gastarbeiders) naar het rijkere noorden in de komende decennia alleen maar toenemen. (Zie o.m. de Mexicaanse inwijking in de V.S.) Problemen zijn er om opgelost te worden. Maar niet op om het even welke manier."

Ik moet hier deze week van mijnheer De Visscher plaats inruimen voor reclame. De druk van buiten begint al! Ter afronding toch, of wat dacht u, een nieuwe hallucinante bijdrage van de stilaan tot huisdichter gepromoveerde ongeëvenaarde Jean Emard van Lieverlede:

Tranen verpinkt toen ik zag
hoe 't corps van het wettig gezag
in Brussel zich heeft ingezet
voor Jan met de pet met de pet

Ciao,
Lafargue

P.S. Gelezen en uit de context gehaald: "Ik ben ervan overtuigd dat het niet goed is minister te worden van een departement of voor een materie waarvan je iets afweet of denkt iets af te weten" (Louis Tobback)

advertentie

fruitwijn

**drink hem
voor het
te laat
is**

Hoek van Koeck

● Illusie

Al twee weken kijk ik neer op een zelfportret van Rembrandt en daardoor moet ik voortdurend aan Rubens denken. Ik vermoed dat enige uitleg daarbij niet onwelkom is.

Aan de voet van mijn werkkamer beweegt zich de drukste winkelstraat van de stad. In dit stedelijk landschap verscheen opeens een artist, vlotte dertiger, jeans en shoes for all sports mét merknaam. Hij haalde krijt en driehoetje boven en trok op het trottoir een rechthoek van anderhalve op twee meter. Die grijze oppervlakte werd ontstellend snel gevuld met een charmerend zelfportret van Rembrandt. De twee plastic emmertjes naast het kunstwerk werden door voorbijgangers dan ook mild gespijsd met harde munt. Naast de tekening stond in het Engels dat hij een Amerikaan was die in Europa kunsten studeerde.

De auto van de kunstenaar stond wat verder. In een zijstraatje. En wat zie ik? De "Amerikaan" laadt zijn grondstoffen en opbrengst in een auto met Nederlandse nummerplaat. Enfin 's anderendaags liep de grijze massa over Rembrandt alsof het geen zier cultuur in de voetzolen had en een dag later zag Rembrandt er ook zo uit.

Maar dan verschijnt de auto met dezelfde Nederlandse nummerplaat. Er zitten vier jonge kerels in. Eén van hen stapt uit, krijgt een bakje met krijt, een driehoet en twee rode plastic emmertjes toegestopt en hij geeft het wat versleten, maar nog goed te onderscheiden zelfportret, een restauratiebeurt. De man hoeft alleen de kleuren weer op te frissen. En de voorbijgangers blijven het éinig vinden, het blijft muntstukken regenen. En zo omstreeks zes uur, met het sluiten van de kantoren, komt de auto met Nederlandse nummerplaat de vlijtige leerling-kunstenaar weer oppikken.

Je moet Nederlander zijn om er op te komen: één kunstenaar trekt van stad naar stad om op een lonende plaats zijn Rembrandt neer te kletsen. En een school van medewerkers houdt tegen lonende tarieven de tekeningen "levendig". Een "kunstenfabriekje" als het ware. Goed gevonden, maar ruikt dit niet naar oplichterij? Waarom schenken de voorbijgangers zo

gul? Alleen omdat ze het portret zo mooi vinden? Dan is er niet veel aan de hand. Het portret *is* mooi. Of geven ze om de arme Amerikaanse kunstenaar te steunen? Dan zit het enigszins fout. Want het gaat om een Nederlander die deze tekeningen niet zelf heeft gemaakt.

De kunstgeschiedenis heeft al vaker met die vraag te maken gehad. En daar komt Rubens om het hoekje kijken, de man die niet de straten, maar de kerken beschilderde. Zijn lopende band-productie werd eveneens op peil gehouden door medewerkers die niet veel meer deden dan vakjes inkleuren. Toch blijft men die fabrieksdirecteur één van de grootste schilders aller tijden noemen. Exploitatie van de kunst? Ik stond er met een van mijn bezoekers op neer te kijken. Hij zei: "Je gaat hier toch geen stukje over schrijven? Anders neem je die jongens misschien hun broodwinning af."

Een illusie verkopen is dus blijkbaar ook al een kunst. Of is precies *dat* de kunst? En wordt daarom het stukmaken van een illusie als vervelend ervaren?

Ik vraag me nu in eer en geweten af of ik dit stukje wel zal schrijven.

Paul Koeck

Toestanden

Zespenningenstraat 49 (b13)
1000 Brussel
tel 02/513 02 16
elke vrijdag uitgegeven
door Uitgeverij Zijdellings C.V.

directeur : Eric Corijn
hoofdredacteur : Jan Van Kerkhoven
eindredactie : Karin Pairon en Eric Goubin
redactie : Koen Dille, Francine Mestrum,
André Mommen, Wim Van Rooy,
Jef Vermaere, Frank Winter.
tekenaars : GAL, Morbus, Quirit
vormgeving : Scritto

bijgestaan door een redactieraad
en een schare medewerkers

Zakelijke leiding : Koen De Visscher

jaarabonnement : 2400F - 170fl
of een permanente opdracht
van 200F - 14fl / maand
rek. nr 001-1762098-72
van Zijdellings CV
Brussel

verantwoordelijke uitgever :
Paul Eyben,
Brouwerstraat 16
3590 Hamont-Achel

TOESTANDEN MECHT!

Toestanden in debat

Yves Desmet (De Morgen)
interviewt Eric Corijn en Eric
Goubin van "Toestanden".

Daarna is het woord
aan de lezers
woensdag 30 november
om 20u00
Vrijzinnig
Ontmoetingscentrum
Steenweg 6
2800 Mechelen

advertentie

Het Masereelfonds nodigt U uit op haar sprankelende Benefietfuif

op zaterdag 26 november te
20u30 in De Werf
(Werfstraat 108, Brugge)

advertentie

't vatsoen

eindejaarsaanbod
* 9 flessen bes-kriek
* 3 flessen rabarber
1600 F

Levering aan huis vanaf 2 kartons.
Zelf afhalen bij depot in je buurt
= 1 extra fles/karton

contacteer 't vatsoen
03/485.76.01
of 014/42.36.53

Toestanden 11

Eco-logie

Toestanden start een Eco-logie met een standpunt op pag. 2 en een boekbespreking van onze Italiaanse vrijmetselaar Michel Huysseune op pag. 11.

Sociale Beroering

De openbare diensten zijn in beroering, de sociale zekerheid wordt herbekeken en het ABVV-Luik had een niet-onbelangrijk congres. Meer over dit fraais op pag. 3-5.

Eco-nomie

Paul Verbraeken vertelt een en ander over de financiële schandalen in Japan, Griekenland en Zwitserland. Pag. 7.

Zweedse Eco-logie

In Zweden is het debat over het al dan niet

sluiten van de bestaande kerncentrales volop aan de gang. Lisette Keustermans meet voor ons de nucleaire activiteit op pag. 8.

Meeuwen

Tsjechovs Meeuwen : op een Blauwe Maandag zag Paul Verduyck ze vliegen. De theatergebeurtenis van het jaar op pag. 10.

Intifadah

Lucas Catherine gaat grondig in op het Palestijns-Israëlische vraagstuk. Dit dossier vind je op pag. 15-18.

Groene Eco-logie

Agalev besprak onlangs in conclaaf haar

strategie voor de jaren '90. We stuurden onze strategie ter plaatse. Pag. 19-20.

Fraude

Academici plegen ook wel eens te frauderen, zo blijkt. Frank Winter houdt de vinger aan de pols van de wetenschappelijke fraudeurs op pag. 24.

Volksaard ?

Koen Raes komt uitgebreid tussen in het racisme-debat Een standpunt dat in progressief Vlaanderen wellicht voor de nodige controverses zorgen zal... Pag. 25-27.

Nucleaire Eco-logie

Cactus heeft het niet zo voor het transport van nucleaire Toestanden. We gaven hen een tribune op pag. 28.

Het Laatste Woord

